Onderzoek seksueel grensoverschrijdend gedrag

Rapport I&O Research

i&o research

www.ioresearch.nl

Colofon

Uitgave
I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer
2023/039

Datum
maart 2023

Opdrachtgever
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Auteurs
Judith van Werkhooven
Leon Heuzels

Copyright
Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting 4

1 Inleiding 8

1.1 Doelstelling en onderzoeksvragen 8
1.2 Methode 9
1.3 Leeswijzer 9

2 Bekendheid met thematiek 11

2.1 Definiëren van seksueel grensoverschrijdend gedrag 11
2.2 Omgeving 15
2.3 Eigen ervaringen 19
2.4 Zelf vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag 23
2.5 Conclusie 23

3 Urgentiegevoel 25

3.1 Conclusie 26

4 Bespreekbaarheid en (eigen) acties 28

4.1 Bespreekbaar maken van seksueel grensoverschrijdend gedrag 28
4.2 Eigen acties 29
4.3 Verantwoordelijke partijen 32
4.4 Conclusie 33

5 Segmenten 35

5.1 Factoren van houding en gedrag 35
5.2 Identificeren van segmenten 36

A Bijlagen 39

A.1 Achtergrondkenmerken respondenten 39
A.2 Het I&O Research Panel 40
A.3 Factoranalyse en clusteranalyse 41

Samenvatting

Let op: In dit rapport analyseren we seksueel grensoverschrijdend gedrag vanuit verschillende perspectieven: kennis, houding en gedrag. Deze perspectieven hangen onderling met elkaar samen. De resultaten van dit onderzoek moeten daarom als geheel gelezen en geïnterpreteerd worden.

Op 13 januari 2023 is het Nationaal Actieprogramma 'Aanpak Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld' gelanceerd. Dit actieprogramma wordt gecoördineerd door het ministerie van OCW en het ministerie van SZW. Er was behoefte aan een peiling onder het algemeen publiek in Nederland. I&O Research voerde deze peiling in februari 2023 uit door aan de hand van een vragenlijst onderzoek te doen naar het sentiment dat er rond deze thematiek leeft in Nederland en naar de posities die verschillende Nederlanders hierover innemen. De hoofdvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

> Welke sentimenten leven er in Nederland met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag en welke kenmerken zijn te koppelen aan verschillende groepen mensen die soortgelijke sentimenten hebben ten opzichte van dit thema?

In deze samenvatting staan de belangrijkste resultaten, welke betrekking hebben op het algemene publiek in Nederland. Meer informatie over significante verschillen tussen mensen met bepaalde achtergrondkenmerken staat in de rapportage beschreven.

Bekendheid met de thematiek (hoofdstuk 2)

Gemiddeld genomen benoemen veruit de meeste Nederlanders een handeling als grensoverschrijdend wanneer dit fysieke vormen aanneemt. De helft van de Nederlanders (48%) zegt te twijfelen bij een of meerdere handelingen. Twijfelaars aarzelen voornamelijk over staren, ongewenste seksueel getinte of flirterige grappen en opmerkingen maken, iemand naroepen of nafluiten op straat. Dit zijn vooral de handelingen die in een grijs gebied vallen.

De meeste Nederlanders denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag vooral (heel) vaak voorkomt in het uitgaansleven (84%), online/via social media (81%) en binnen studentenverenigingen (73%). De helft van de Nederlanders (49%) denkt dat dit gedrag op de werkvloer (heel) vaak voorkomt. Ongeveer zeven op de tien Nederlanders denken dat het in deze omgevingen om (heel) zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat (respectievelijk 73%, 72% en 69%). Hoewel de privé-omgeving door de kleinste groep Nederlanders (28%) wordt benoemd als omgeving waar het gedrag (heel) vaak voorkomt, denkt de helft van de Nederlanders (51%) wel dat het seksueel grensoverschrijdend gedrag in deze omgeving (hele) zware vormen aanneemt.

De helft van de Nederlanders (50%) geeft aan zelf wel eens te maken te hebben gehad met gedrag dat zij zelf als seksueel grensoverschrijdend gedrag bestempelen. Opvallend is dat een kleinere groep (37%) aangeeft te hebben gezien of erover te hebben gehoord dat iemand anders dit gedrag heeft ervaren. Dit kan wellicht te maken hebben met een taboe om het bespreekbaar te maken,

met de mogelijk dat ‘lichtere’ gevallen minder snel worden besproken, met het beter en langer blijven hangen van persoonlijke ervaringen ten opzichte van die van een ander, of met de manier waarop mensen de vraag in de vragenlijst hebben geïnterpreteerd.

Zeven op de tien Nederlanders (69%) denken dat zij zelf geen seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen. Daartegenover staat dat ruim een op de tien Nederlanders (13%) denkt dit wel te doen of te hebben gedaan. Van deze laatste groep geeft acht op de tien (80%) aan dat dit voornamelijk in het verleden gebeurde (langer dan 5 jaar geleden) en twee op de tien (20%) geeft aan dat dit zowel in het verleden als heden gebeurde of dat dit voornamelijk in het heden plaatsvindt.

Urgentiegevoel (hoofdstuk 3)

De meerderheid van de Nederlanders (57%) ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland. Bijna zeven op de tien Nederlanders (68%) zijn van mening dat dit gedrag harder moet worden aangepakt in Nederland. Iets minder dan de helft van de Nederlanders (45%) vindt dat de media niet te veel en niet te weinig aandacht besteedt aan deze thematiek. Bijna drie op de tien (28%) vindt echter dat er te veel aandacht is binnen de media, en twee op de tien (19%) vindt juist dat er te weinig aandacht voor is.

Vier op de tien Nederlanders denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar is toegenomen. Een bijna even grote groep (36%) denkt dat het gelijk is gebleven en een kleine groep (6%) denkt dat het is afgenomen.

Bespreekbaarheid en (eigen) acties (hoofdstuk 4)

Driekwart van de Nederlanders (75%) geeft aan het makkelijk te vinden om over de thematiek te praten, als het gaat over licht seksueel grensoverschrijdend gedrag. Als het over zwaar gedrag gaat, vindt de helft van de Nederlanders (50%) het makkelijk om erover te praten en een kwart (24%) vindt dit moeilijk. Iets minder dan de helft van de Nederlanders (46%) zegt wel eens met vrienden te praten over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Van de Nederlanders met kinderen, geeft bijna twee derde (64%) aan dat zij het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag met hun kinderen bespreken.

Als het gaat om iemand aanspreken op seksueel grensoverschrijdend gedrag, vindt men het over het algemeen makkelijker om dat bij een vriend/vriendin te doen, dan bij een onbekende. Dit blijkt onder andere uit een aantal voorgelegde scenario’s: Nederlanders vinden het vooral moeilijk om actie te ondernemen wanneer iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten of opmerkingen en/of wanneer een onbekende tijdens het uitgaan bij een ander blijft aandringen om te zoenen. Ook het ondernemen van actie tegen een manager die ongepaste seksueel getinte grappen maakt op de werkvloer, behoort tot de top drie moeilijkste situaties. Actie ondernemen wanneer een vriend/vriendin bepaald seksueel grensoverschrijdend gedrag vertoont op social media en tijdens het uitgaan wordt weer relatief vaker als makkelijk gezien.

Partijen zoals ouders, onderwijsinstellingen, organisaties waar het gedrag plaatsvindt, rechters, politie en de overheid krijgen vaker van Nederlanders een grote rol toegedeeld bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan dat omstanders dit krijgen.

Segmenten (hoofdstuk 5)

Aan de hand van een factoranalyse zijn er vijf factoren geïdentificeerd, welke bestaan uit samenhangende vragen en stellingen uit de vragenlijst:

- Ervaren drempels om grensoverschrijdend gedrag te bespreken;
- Probleemperceptie: de mate waarin het gedrag als probleem wordt gezien;
- Bespreken met naasten;
- Actie ondernemen tegen bekenden;
- Actie ondernemen tegen onbekenden.

Aan de hand van een clusteranalyse zijn Nederlanders opgedeeld is vier segmenten, op basis van hun antwoorden op de vijf factoren. Zo zijn er vier verschillende clusters aan Nederlanders geïdentificeerd, welke elke gelijksoortige antwoorden hebben gegeven. Deze clusters hebben elke een eigen naam gekregen: ‘De Sociaal wenselijken’, ‘De Afstandelijken’, ‘De Onzekeren’ en ‘De Bewusten’. Ook zijn de achtergrondkenmerken van deze clusters in kaart gebracht.

Inleiding

1 Inleiding

Uit de Prevalentiemonitor 'Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag' van het WODC en het CBS (2022) weten we hoe vaak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld voorkomen. Ook weten we welke groepen hier vaker dan gemiddeld slachtoffer van zijn. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld brengen grote persoonlijke en maatschappelijke gevolgen met zich mee. Daarom heeft het kabinet het Nationaal Actieprogramma 'Aanpak Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld' gelanceerd op 13 januari 2023. Het actieprogramma wordt gecoördineerd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In dit actieprogramma staat aan de hand van vijf actielijnen hoe er de komende drie jaren in samenwerking met tal van organisaties en betrokkenen wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en opvolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

Eén van de maatregelen in het nationaal actieprogramma is grootschalige publiekscommunicatie richting omstanders. Uit de eerder genoemde prevalentiemonitor blijkt dat omstanders niet altijd ingrijpen door een veelheid aan gedragsbepalers. Naast deze campagnematige communicatie richting omstanders worden ook andere communicatieactiviteiten uitgewerkt. Hierbij wordt rekening gehouden met specifieke doelgroepen die soms lastig te bereiken zijn, zoals jongeren en LHBTIQ+-personen.

Er was behoefte aan een peiling onder het algemeen publiek in Nederland. I&O Research voerde deze peiling uit door onderzoek te doen naar het sentiment dat er rond deze thematiek leeft in Nederland en naar de posities die verschillende Nederlanders hierover innemen.

1.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is tweeledig:

1. Een nulmeting doen om de sentimenten die leven en de posities die het algemeen Nederlands publiek (18+) inneemt ten opzichte van seksueel grensoverschrijdend gedrag inzichtelijk te maken. Deze nulmeting geeft een 'stand van het land' en kan later, in combinatie met andere evaluatieonderdelen, gebruikt worden om het actieprogramma te evalueren.
2. Verschillende doelgroepen binnen het algemeen Nederlands publiek identificeren en zo aanknopingspunten vinden voor de communicatieplannen binnen het programma. Deze doelgroepen geven we weer aan de hand van te ontwikkelen persona's.

Om de doelstellingen van dit onderzoek te behalen zijn er verschillende onderzoeksvragen opgesteld. Deze zijn hieronder weergegeven.

<u>Hoofdvraag:</u>
Welke sentimenten leven er in Nederland met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag en welke kenmerken zijn te koppelen aan verschillende groepen mensen die soortgelijke sentimenten hebben ten opzichte van dit thema?

Deelvragen:

1 In welke mate herkennen Nederlanders de verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?
2 In welke mate voelen Nederlanders urgentie bij het aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?
3 In welke mate vinden Nederlanders het makkelijk of moeilijk om zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen en tegen te gaan?
4 Welke rol ziet men voor zichzelf bij het al dan niet aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag?
5 Welke segmenten Nederlanders zijn er te onderscheiden wat betreft houding en gedrag ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag?

1.2 Methode

Voor dit onderzoek is er een vragenlijst uitgezet in het I&O Research Panel onder Nederlanders van 18 jaar en ouder. Zij konden via een persoonlijke e-mailuitnodiging de vragenlijst online invullen. Voor dit onderzoek zijn 6.000 Nederlanders (18+) aangeschreven. In totaal vulden 2.705 Nederlanders de vragenlijst in. Sommige deelnemers kregen niet alle vragen te zien. Bij vragen waarbij dit het geval is, wordt de steekproefbasis vermeld. De achtergrondgegevens van de deelnemers staan weergegeven in Tabel . De vragenlijst is in samenspraak met OCW opgesteld en de uitnodigingsmail is maandag 20 februari 2023 verstuurd. De vragenlijst kon tot en met zondag 26 februari ingevuld worden. Meer informatie over het I&O Research Panel in bijlage A2.

Analyse

De resultaten van gesloten vragen staan weergegeven in grafieken. Wanneer er significante verschillen bestaan tussen groepen op basis van achtergrondkenmerken dan staan deze onder de grafiek in bulletpoints vermeld[1]. Indien de percentages in grafieken niet optellen tot 100 procent is dit het gevolg van afrondingsverschillen of omdat het om meerkeuzenvragen gaat. Sommige uitkomsten gaan niet over de totaalgroep, maar een specifieke groep. Indien dat het geval is, staat dit bij de titel van de desbetreffende tabel of grafiek vermeld. Tussen haakjes staat het aantal respondenten dat deze vraag heeft ingevuld vermeld (n=) of het kleinste aantal respondenten (nmin=). Indien er interessante of opvallende significante verschillen bestaan tussen bepaalde groepen, dan worden deze benoemd. Voor het opstellen van de persona's is een factor- en clusteranalyse uitgevoerd. Meer uitleg hierover staat in hoofdstuk 5 en in bijlage A.3.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport kent vier inhoudelijke hoofdstukken. In hoofdstuk 2 behandelen wij de bekendheid van de Nederlanders met de thematiek. Wij gaan daarbij in op de definities van seksueel grensoverschrijdend gedrag, waar Nederlanders denken dat dit plaatsvindt en wat eigen ervaringen zijn. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op het urgentiegevoel. In hoofdstuk 4 staat de houding ten opzichte van seksueel grensoverschrijdend gedrag centraal en welke partijen hier een rol in hebben. Tot slot presenteert hoofdstuk 5 de archetype houdingen van groepen Nederlanders, die met behulp van de factor- en clusteranalyse zijn geïdentificeerd.

---

[1] *Een achtergrondkenmerk dat wij nader toelichten is opleidingsniveau. Wij maken onderscheid tussen* ***'geen startkwalificatie'*** *(geen onderwijs, alleen basisonderwijs of vmbo afgerond),* ***'praktisch opgeleid'*** *(mbo 2, 3 of 4 of havo/vwo afgerond) en* ***'theoretisch opgeleid'*** *(hbo of wo afgerond).*

Resultaten

2 Bekendheid met thematiek

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende onderzoeksvraag: *'In welke mate herkennen Nederlanders de verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?'*

2.1 Definiëren van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Nederlanders denken in eerste instantie voornamelijk aan ongewenst aanraken

Mensen in Nederland hebben verschillende ideeën bij seksueel grensoverschrijdend gedrag. De open antwoorden op de eerste (open) vraag zijn dan ook veelzijdig: *'Waar denkt u als eerste aan als u denkt aan seksueel grensoverschrijdend gedrag?'*. Wat opvalt is dat Nederlanders voornamelijk denken aan fysieke handelingen: vooral het ongewenst aanraken van iemand wordt benoemd. Hierbij werd vaak gesproken over ongewenst betasten, aanranding en verkrachting. Andere gedachtes bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaan over ongewenste opmerkingen en machtsverhoudingen. Zo werd er als voorbeeld 'catcalling' benoemd (het naroepen of nafluiten van mensen op straat) en opmerkingen of grapjes die een gevoel van ongemak bezorgen. Ook wordt een enkele keer de invloed van machtsverhoudingen benoemd, waarbij het voornamelijk gaat over het misbruik maken van een bepaalde machtspositie. Enkelen benoemen ook het voorval met het tv-programma 'The Voice Of Holland', het delen van ongepaste foto's en pedofilie. Een enkeling zegt dat er wordt overdreven in wat seksueel grensoverschrijdend gedrag omvat en hoe daar tegenwoordig mee wordt omgegaan. Enkele citaten ter illustratie:

- *"Mannen/vrouwen die de seksuele grenzen van een ander niet respecteren en hier overheen gaan. Verkrachting, aanranding, belediging, overhalen om iets toch te doen, pushen om geen condoom te gebruiken, etc."*
- *"Fysieke aanrakingen die niet gewenst zijn, alsmede opmerkingen die gemaakt worden die over een grens heengaan. Breed begrip, maar voor iedereen ligt de grens qua normen en waarden anders."*
- *"Aan iemand die een slechte grap maakt, opmerking of aanraking die zo ongepast is dat het ongemak of schaamte brengt."*
- *"Machtsmisbruik, mensen intimideren, betasten etc. die lager op de sociale ladder staan."*
- *"Dat het een modeverschijnsel aan het worden is. Dat het vaak verkeerd, overdreven wordt benoemd. Een hand op een arm kan ongewenst zijn, maar is geen seksueel grensoverschrijdend gedrag."*

Bijna alle Nederlanders associëren seksueel grensoverschrijdend gedrag met fysieke handelingen

Bijna alle Nederlanders bestempelen het ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam en het ongewenst (gedwongen worden tot) aanraken van geslachtsdelen, billen of borsten als seksueel grensoverschrijdend gedrag (95% tot 98%) (zie Figuur 2.1**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Een enkeling (5%) bestempelt ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam niet als een vorm van dit gedrag. Uit reacties op een open vraagt blijft dat enkelen 'ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam' niet als seksueel grensoverschrijdend gedrag classificeren, maar als iets wat nog erger is: "*seksueel binnendringen van het lichaam tegen de wil is verkrachting en gaat een stuk verder dan seksueel ongewenst gedrag*". Ongeveer negen op de tien Nederlanders vinden onder seksueel grensoverschrijdend gedrag ook vallen: zoenen tegen de wil

(93%), ongewenst seksueel getinte berichten of foto's sturen (92%), gebruiken voor chantage (91%) of delen zonder toestemming (89%).

Een iets kleinere groep schaart onder dit gedrag ook ongewenst intieme vragen stellen (77%), ongewenst een ander aanraken op andere lichaamsdelen (dan geslachtsdelen, billen of borsten) (73%), ongewenste seksueel getinte of flirterige opmerkingen (71%) en grappen (60%) maken. Dit soort flirterige opmerkingen ziet men dus vaker als seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan wanneer iets in een grapvorm wordt gebracht. Ongeveer de helft van de Nederlanders (52%) vindt dat naakt in het openbaar vertonen onder dit gedrag valt. Vier op de tien (39%) ziet het nafluiten of naroepen van iemand op straat als seksueel grensoverschrijdend gedrag en een kleine groep (17%) vindt dat staren hier ook onder valt. Verder heeft een enkeling gekozen voor de optie 'anders'. Uit de toelichting blijkt dat men soms voorbeelden geeft van de al aangegeven gedragsvormen, maar ook dat men aangeeft het lastig te vinden om antwoord te geven op de gesloten vraag vanwege de afhankelijkheid van de context en omstandigheden waarbinnen het gedrag plaatsvindt.

Figuur 2.1 Wat valt volgens u onder seksueel grensoverschrijdend gedrag? (meerdere antwoorden mogelijk)[2]

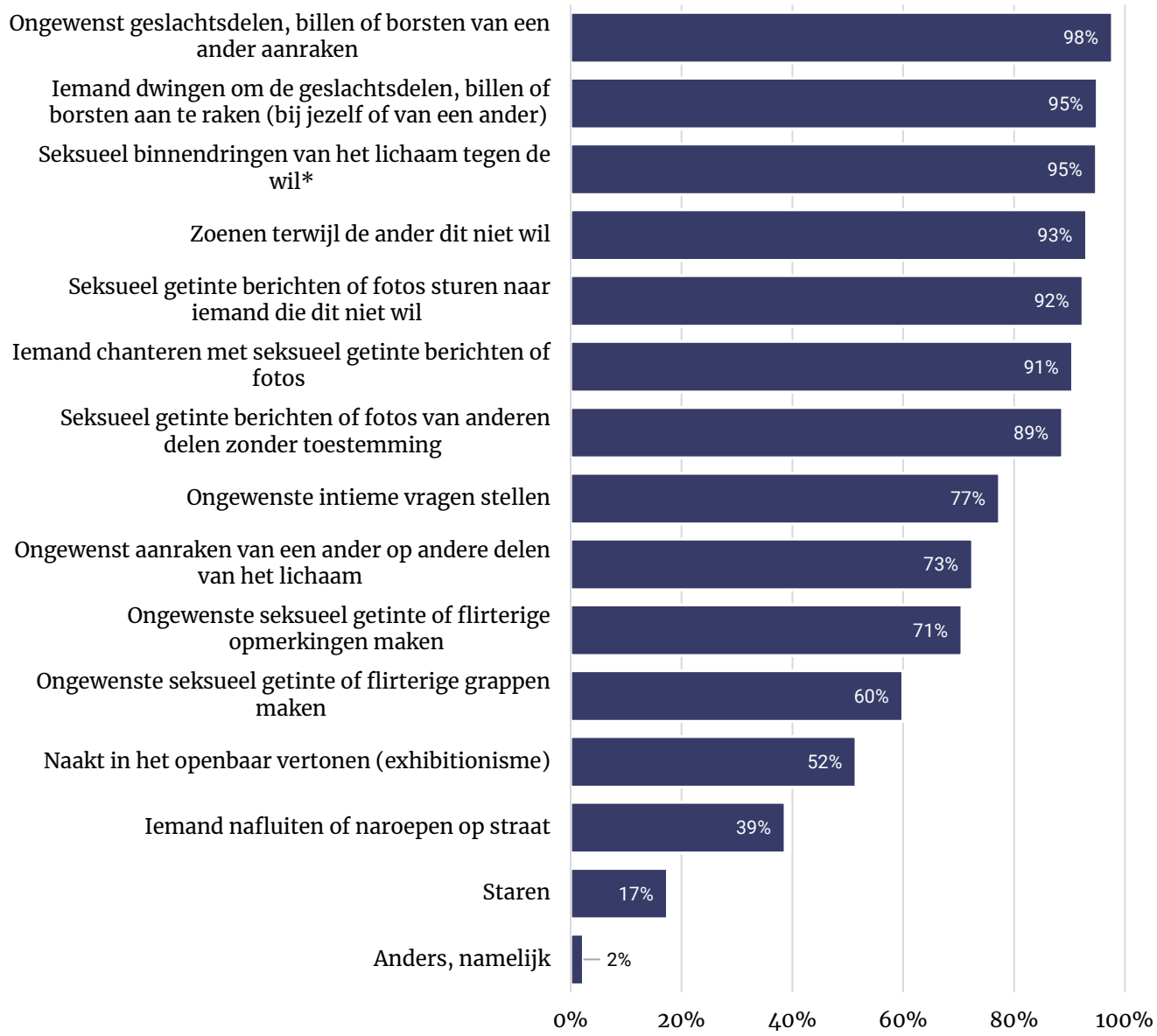

Wanneer we kijken naar verschillen tussen groepen Nederlanders dan valt het volgende op:

- Vrouwen associëren het sturen van seksueel getinte berichten en foto's (90%) vaker als seksueel ongewenst gedrag dan mannen (87%), evenals het chanteren van iemand met deze berichten en foto's (92% versus 89%).
- Nederlanders met een theoretische opleiding bestempelen meer genoemde handelingen vaker als seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan Nederlanders die geen startkwalificatie hebben behaald. Ook jongeren (18 – 34 jaar) noemen meer handelingen grensoverschrijdend, dan Nederlanders die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt. Hierbij gaat het onder

[2] *Uit reacties op een open vraagt blijft dat enkelen 'ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam' niet als seksueel grensoverschrijdend gedrag classificeren, maar als iets wat nog erger is: "seksueel binnendringen van het lichaam tegen de wil is verkrachting en gaat een stuk verder dan seksueel ongewenst gedrag".*

meer om ongewenste opmerkingen of grappen, zoenen als de ander dat niet wil, iemand nafluiten op straat en ongewenst aanraken van een ander op andere lichaamsdelen. Leeftijd en opleiding hangen mogelijk met elkaar samen. De startkwalificatie is eind jaren 60 verplicht geworden. Hierdoor zijn meer mensen uit jongere leeftijdscategorieën praktisch dan wel theoretisch opgeleid dan oudere leeftijdscategorieën.

- Staren en iemand nafluiten op straat wordt significant vaker benoemd als seksueel ongewenst gedrag in zeer sterk stedelijke gebieden, dan in matig tot niet stedelijke gebieden.
- Stemmers op linkse en/of progressieve partijen (zoals D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren, Bij1 en SP) benoemen meer handelingen als seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Bijna negen op de tien Nederlanders noemen 8 of meer handelingen grensoverschrijdend

Bijna alle Nederlanders herkennen en erkennen één of meer van de veertien beschreven gedragsvormen als zijnde vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (zie de gedragsvormen in Figuur 2.1). Vrijwel niemand heeft gekozen voor de optie 'Weet ik niet' of 'Wil ik niet zeggen'. Een kleine groep (13%) duiden één tot zeven van de aangegeven gedragsvormen als seksueel grensoverschrijdend en een kwart van de Nederlanders (24%) doet dit vrijwel bij alle aangegeven gedragsvormen. Uit de uitsplitsingen volgt wederom dat jongeren meer handelingen als ongewenst definiëren dan ouderen. Ook mensen die zichzelf identificeren als LHBTIQ+'er definiëren meer handelingen als seksueel grensoverschrijdend gedrag (32% noemt er 13 of meer, tegenover 23% niet-LHBTIQ+'er)

Figuur 2.2 Aantal (h)erkende vormen (n= 2.694)

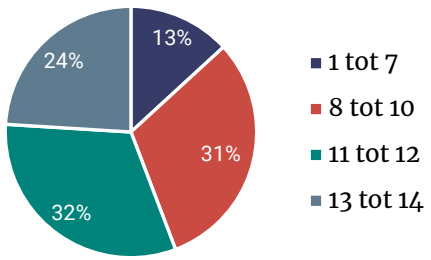

Helft van de Nederlanders geeft aan te twijfelen bij bepaalde gedragsvormen

De helft van de Nederlanders geeft aan te twijfelen of één of meer van de aangegeven gedragsvormen onder seksueel grensoverschrijdend gedrag vallen. Voor de duidelijkheid: deze twijfel vertelt ons niet of men deze gedragsvorm(en) uiteindelijk wel of niet heeft gekwalificeerd als seksueel grensoverschrijdend. Twijfelaars aarzelen voornamelijk over staren (41%), ongewenste seksueel getinte of flirterige grappen (36%) en opmerkingen (32%) maken, iemand naroepen of nafluiten op straat (30%) of naakt tonen in het openbaar (28%) (zie Figuur 2.4). Het minst wordt er getwijfeld over het ongewenst (gedwongen worden tot) aanraken van geslachtsdelen, billen of borsten (6%). Bijna een op de tien twijfelaars (8%) aarzelt of het ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam onder grensoverschrijdend gedrag valt. Zoals eerder werd aangegeven, geeft een enkeling eerder in de vragenlijst aan dat zij 'ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam' niet als seksueel grensoverschrijdend gedrag classificeren, maar als iets wat nog erger is. Dit verklaart mogelijk waarom er over enkele handelingen getwijfeld wordt.

Figuur 2.3 Heeft u bij een optie sterk getwijfeld?

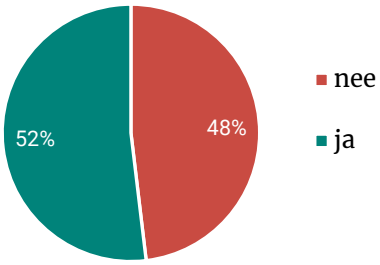

Figuur 2.4 Heeft u bij een van deze opties sterk getwijfeld of het om seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat? (enkel de groep weergegeven die met 'ja' antwoordde) (meerdere antwoorden mogelijk) (n=1.405)

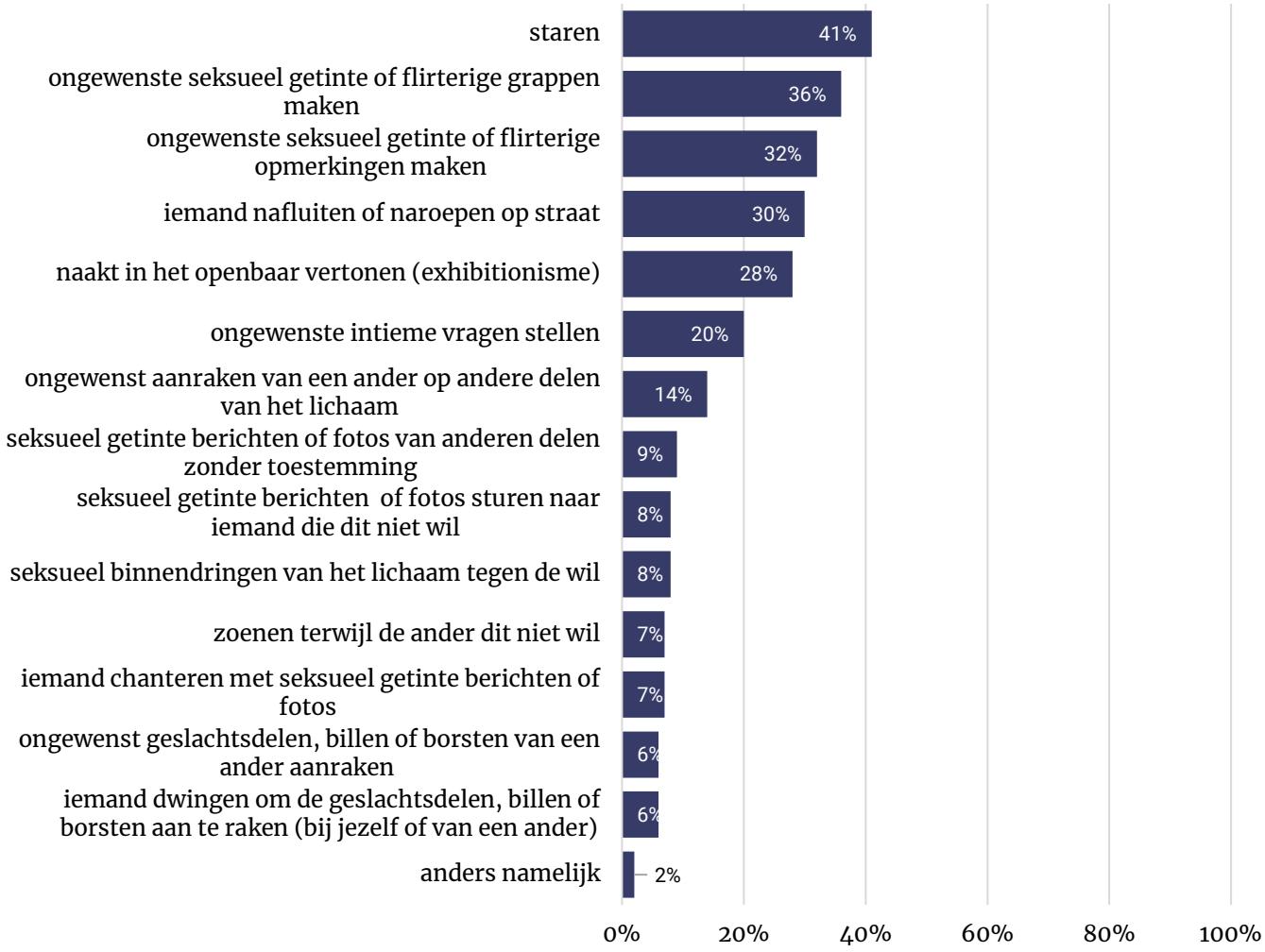

2.2 Omgeving

Nederlanders denken bij grensoverschrijdend gedrag voornamelijk aan het uitgaansleven, minder aan de privé-omgeving

Over het algemeen denken de meeste Nederlanders dat seksueel grensoverschrijdend gedrag vooral vaak voorkomt in het uitgaansleven (84% denkt dat het hier 'heel vaak' of 'vaak' voorkomt), online en via social media (81%) en binnen studentenverenigingen (73%) (zie Figuur 2.5). De helft van de Nederlanders (49%) denkt dat dit gedrag op de werkvloer (heel) vaak voorkomt. Van alle aangegeven mogelijke omgevingen waar het gedrag kan plaatsvinden, wordt de privé-omgeving het minst gezien als omgeving waar dit gedrag plaatsvindt: bijna drie op de tien Nederlanders (28%) denkt dat het hier (heel) vaak voorkomt en ruim vier op de tien Nederlanders (43%) denkt dat het hier (heel) weinig of zelfs niet voorkomt.

Figuur 2.5 Hoe vaak of weinig komt dit volgens u op de volgende plekken voor?

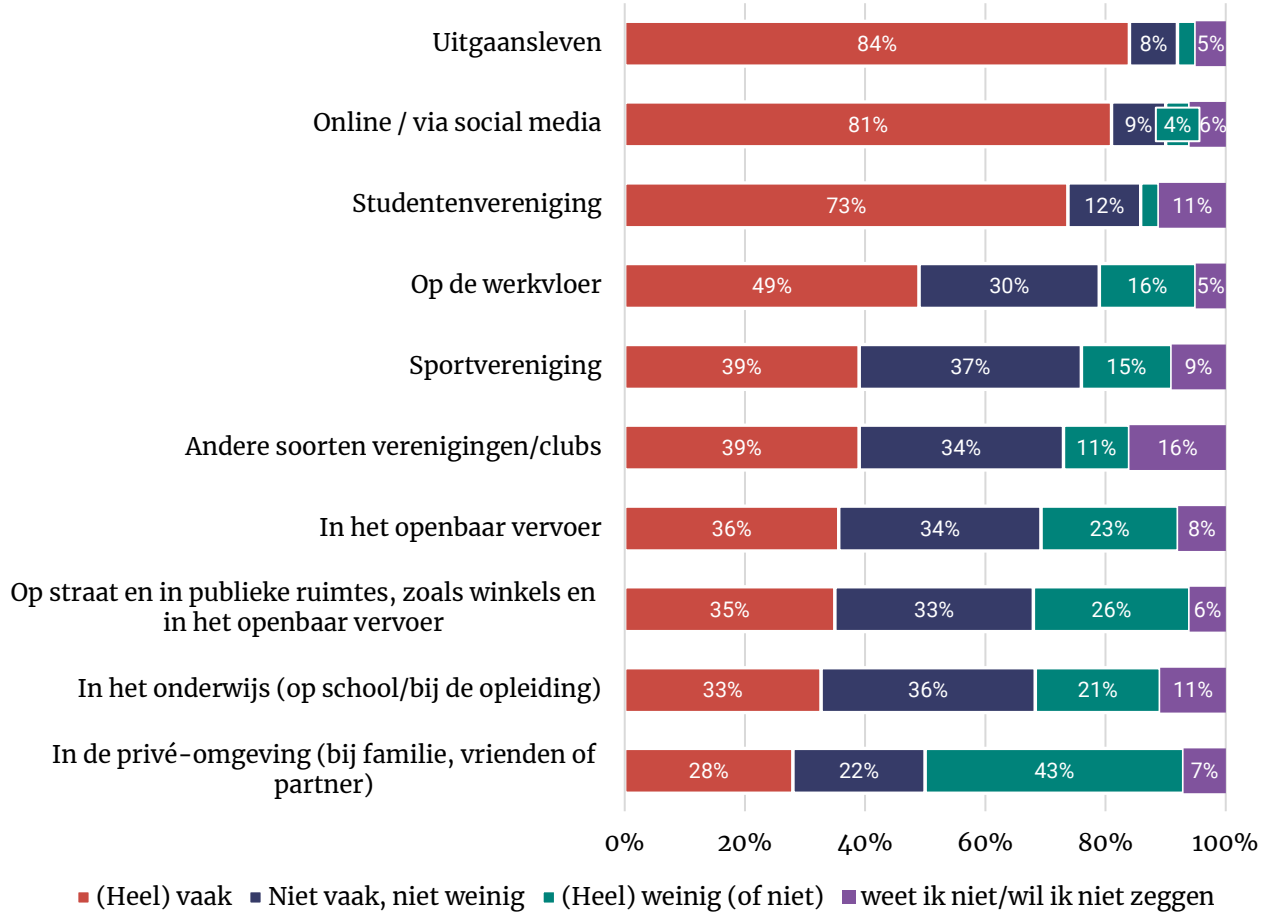

Als we de achtergrondkenmerken met elkaar vergelijken, vallen de volgende verschillen op:

- Vrouwen denken vaker dan mannen dat seksueel grensoverschrijdend gedrag voorkomt op meer plekken. Onder andere in de privé-omgeving, online, op de werkvloer en op straat en in publieke ruimtes. Hetzelfde geldt voor het uitgaansleven en bij (sport)verenigingen.
- Nederlanders die de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt hebben, geven significant vaker ‘weet niet/wil niet zeggen’ als antwoordoptie dan andere leeftijdscategorieën. Met name als het gaat om grensoverschrijdend gedrag in het openbaar vervoer, op de werkvloer, in het onderwijs/bij een studentenvereniging, online of in het uitgaansleven. Dit suggereert dat zij zich moeilijk een beeld kunnen vormen van de vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en waar dit plaatsvindt of kan vinden. Met name op plekken waar zij niet of nauwelijks (meer) komen, zoals het onderwijs, de werkvloer en in het uitgaansleven.
- LHBTIQ+’ers benoemen dat seksueel grensoverschrijdend gedrag vaker voorkomt in het privéleven, in het uitgaan en bij de sportvereniging, dan personen die niet in deze groep vallen.
- Nederlanders van 25 t/m 40 jaar geven vaker dan jongere of oudere mensen aan dat het (heel) vaak voorkomt op de werkvloer, in het onderwijs, bij studentenverenigingen.

Binnen horecasector en 'mannelijk gedomineerde' werksectoren zou gedrag vaker voorkomen

Men kon via een open vraag aangeven op welke andere plekken seksueel grensoverschrijdend gedrag volgens hen vaak voorkomt. Enkele antwoorden betreffen religie-gerelateerde locaties (zoals de kerk), plekken waar veel alcohol wordt genuttigd náást het uitgaansleven, de culturele sector en entertainmentwereld (zoals televisie en filmindustrie), de gezondheidszorg en ook "*alle overige plekken die niet genoemd zijn. Seksueel grensoverschrijdend gedrag kan overal plaatsvinden*".

Mensen die denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer (heel) vaak voorkomt, konden via een open vraag aangeven binnen welke werksectoren zij denken dat dit gedrag het meeste voorkomt. Een aantal zaken vallen op. 'Door mannen gedomineerde werksectoren' zijn volgens de mensen sectoren waar seksueel grensoverschrijdend gedrag het vaakst voorkomt, zoals de bouwsector. Dit zou ook het geval zijn binnen werksectoren waar sprake is van een hiërarchie met duidelijke machtsverschillen. Ook worden de horeca- en entertainmentwereld vaak benoemd.

Binnen privé-omgeving denkt men wel aan zwaardere gevallen van het gedrag

Waar het eerder ging over de frequentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag in bepaalde omgevingen, heeft men ook aan kunnen geven hoe zwaar of licht men denkt dat het seksueel grensoverschrijdend gedrag is binnen deze omgevingen (zie Figuur 2.6). Hierbij is het belangrijk te benadrukken dat het gaat om persoonlijke interpretaties van 'zwaar' of 'licht' seksueel grensoverschrijdend gedrag. Of gedrag daadwerkelijk als zwaar of licht wordt ervaren, is uiteraard volledig afhankelijk van het persoon en de context.

Opnieuw scoren de online en social mediaomgevingen, het uitgaansleven en studentenverenigingen hoog: ongeveer zeven op de tien Nederlanders denken dat het in deze omgevingen om (heel) zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat (respectievelijk 73%, 72% en 69%). Hoewel de privé-omgeving wat betreft de frequentie niet hoog scoorde, denkt de helft van de Nederlanders (51%) wel dat het seksueel grensoverschrijdend gedrag in deze omgeving (hele) zware vormen aanneemt. (Hele) zware vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag zouden volgens Nederlanders relatief minder voorkomen in publieke ruimtes (36%) en het openbaar vervoer (36%), ten opzichte van de andere aangegeven omgevingen.

Het is opvallend dat de digitale omgeving hoog scoort ten opzichte van de fysieke omgeving. Hoewel er in de digitale omgeving ook zeer zware gevallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen plaatsvinden, zijn deze niet (direct) fysiek van aard, zoals de gevallen van ongewenste aanraken en het binnendringen van het lichaam dat zijn. Dat doet vermoeden dat 'zware' gevallen eerder in de fysieke omgeving plaatsvinden dan online. Toch denken relatief de meeste mensen dat zware gevallen in de online omgeving plaatsvinden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men bij het invullen van de vragen elke omgeving op zichzelf beoordeelde en deze niet met de andere beschreven omgevingen vergeleek. Het valt vervolgens voor te stellen dat men van mening is dat bepaalde gedragingen binnen het kader van de online en social mediawereld gemakkelijker extreme vormen aan kan nemen (bijvoorbeeld vanwege een zeker gevoel van anonimiteit en afstand), dan binnen de fysieke wereld.

Ten opzichte van de achtergrondkenmerken valt het volgende verschil op:

- Jongeren (18 t/m 34 jaar) schatten ten opzichte van 50+'ers seksueel grensoverschrijdend gedrag in het openbaar (op straat), in het openbaar vervoer, op de werkvloer en online significant lichter in dan ouderen (50+'ers). Voor het openbaar vervoer geldt ook dat 35 – 49-jarigen het gedrag als lichter bestempelen dan ouderen.

Figuur 2.6 Hoe zwaar of licht is het seksueel grensoverschrijdend gedrag volgens u in deze situaties?

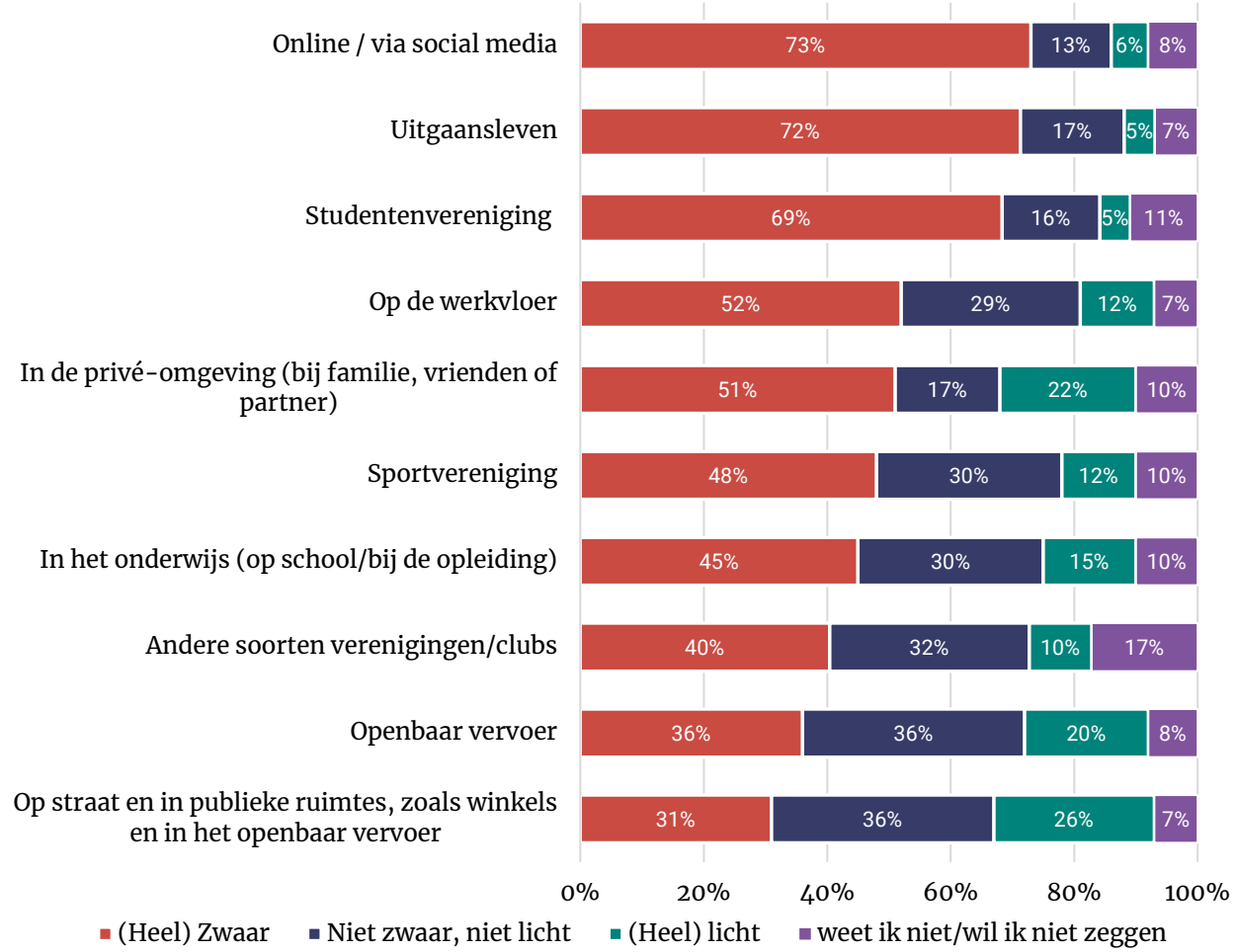

2.3 Eigen ervaringen

Helft Nederlanders kreeg te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag

De helft van de Nederlanders (50%) geeft aan zelf wel eens te maken te hebben gehad met gedrag dat zij zelf als seksueel grensoverschrijdend gedrag bestempelen. Een enkeling (3%) geeft aan dit niet zeker te weten. Het is mogelijk dat er onder de groep die zegt het niet te hebben ervaren ook mensen vallen die wel te maken hebben gehad met één of meer van de veertien aangegeven vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar dat zij dit persoonlijk niet als zodanig bestempelen.

Figuur 2.7 Heeft u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren?

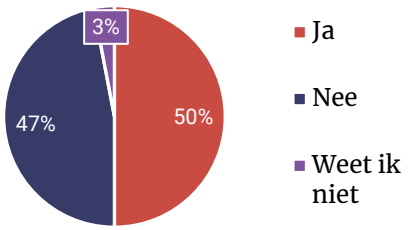

Met name vrouwen (73%) ervaren dit vaker dan mannen (23%). Wederom geven jongeren en theoretisch opgeleiden vaker aan dat zij te maken hebben gehad met grensoverschrijdend gedrag dan respectievelijk ouderen (65+) en Nederlanders die geen startkwalificatie hebben behaald of praktisch opgeleid zijn. Ook inwoners van zeer sterk stedelijke gebieden ervaren vaker seksueel grensoverschrijdend gedrag (55%) dan inwoners van minder (sterk) stedelijke gebieden (tussen de 43% en 47%).

Onder de Nederlanders die persoonlijke ervaringen hebben met dit gedrag geeft bijna zes op de tien mensen (57%) aan dat het hierbij gaat om het ongewenst aangeraakt worden bij de geslachtsdelen, billen of borsten (zie Figuur 2.8). Een derde van deze mensen heeft ervaringen met het worden nagefloten/nageroepen op straat (34%) en het ongewenst aangeraakt worden bij andere delen van het lichaam dan de geslachtsdelen, billen of borsten (33%). Een kwart (26%) geeft aan dat het gaat om zoenen tegen de wil in. Een op de tien (10%) heeft ervaring met gedwongen worden om de geslachtsdelen, billen of borsten aan te raken (bij zichzelf of bij een ander).

Figuur 2.8 Heeft u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren? (enkel de groep weergegeven die met 'ja, namelijk…' antwoordde) (meerdere antwoorden mogelijk) (n=1.283)

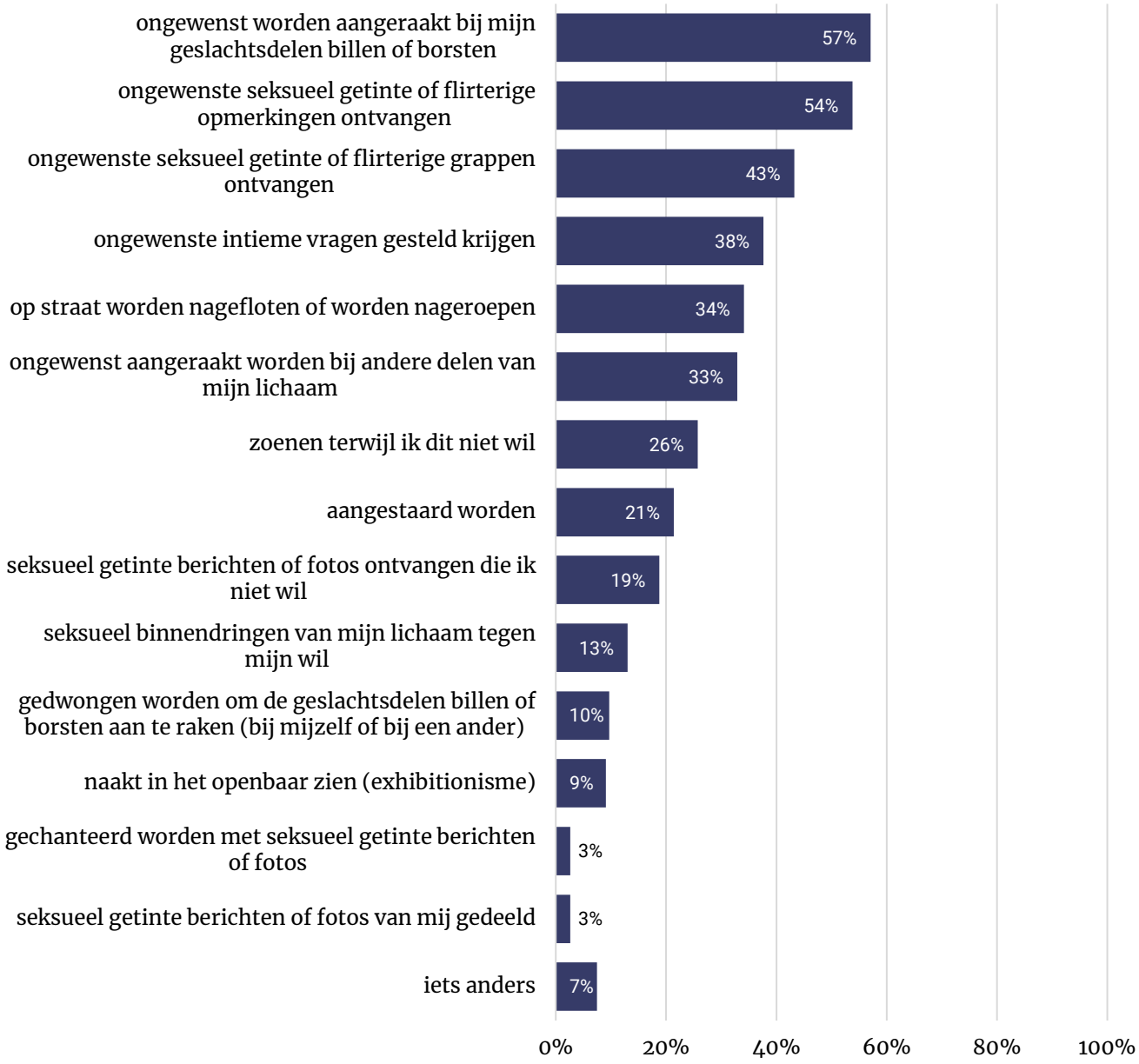

Bijna vier op de tien Nederlanders heeft gehoord van grensoverschrijdend gedrag bij een ander

Bijna vier op de tien Nederlanders (37%) geeft aan wel eens gehoord of gezien te hebben dat iemand in de eigen omgeving seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt. Een enkeling (7%) geeft aan dit niet zeker te weten. Ruim de helft van de Nederlanders (56%) geeft echter aan dat zij dit niet eerder hebben gehoord of gezien. Het is mogelijk dat er onder deze groep ook mensen vallen die wel hebben gehoord of gezien dat iemand in hun omgeving één of meer van de aangegeven vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft ervaren, maar dat zij dit persoonlijk niet als zodanig bestempelen. Opvallend is dat meer Nederlanders aangeven dit gedrag zelf te hebben ervaren (50%), dan dat zij hebben gezien of gehoord dat iemand anders dit heeft ervaren (37%). Een mogelijke verklaring is dat veel seksueel grensoverschrijdend gedrag onopgemerkt blijft en men er moeite mee heeft om dit bespreekbaar te maken. Dit komt in enkele vervolgvragen nader aan de orde.

Figuur 2.9 Heeft u wel eens gehoord of gezien dat iemand in uw omgeving seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt?

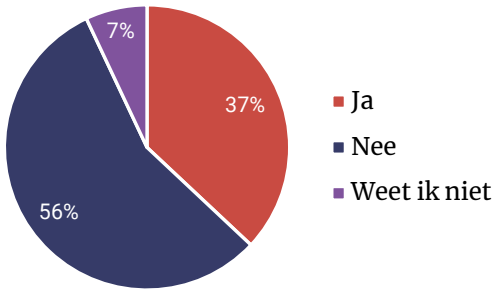

Als we wederom kijken naar achtergrondkenmerken dan valt op dat er:

- Geen significant verschil tussen mannen en vrouwen bestaat, terwijl vrouwen zelf veel vaker aangeven dat zij seksueel grensoverschrijdend gedrag mee hebben gemaakt.
- Theoretisch opgeleiden vaker horen of merken dat iemand in de eigen omgeving slachtoffer is geworden dan praktisch opgeleiden of mensen zonder startkwalificatie, evenals mensen die wonen in zeer sterk stedelijke gebieden.
- Ook stemmers op links en/of progressieve partijen noemen significant vaker dat zij weten dat iemand slachtoffer is geworden. Dit hangt mogelijk deels samen met stedelijkheid: stemmers op deze partijen wonen vaker in de grote(re) steden.

De drie gedragsvormen die het meest indirect zijn waargenomen - door het te zien of er achteraf van te horen - als vormen van seksueel grensoverschrijdend gedragingen bij een ander zijn: het ontvangen van ongewenste seksueel getinte of flirterige opmerkingen (65%) en grappen (55%) en het ongewenst worden aangeraakt bij de geslachtsdelen, billen of borsten (50%) (zie Figuur 2.10). Dit komt overeen met de drie meest genoemden vormen die men zelf heeft ervaren, al wijken de percentages wel af (respectievelijk 54%, 43% en 57%). Bijna een kwart (23%) van de Nederlanders die seksueel grensoverschrijdend gedrag bij een ander heeft meegekregen, door het zelf te zien of door er achteraf van gehoord te hebben, benoemd hierbij het ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam.

Figuur 2.9 Heeft u wel eens gehoord of gezien dat iemand in uw omgeving seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt? (enkel de groep weergegeven die met 'ja, namelijk…' antwoordde) (meerdere antwoorden mogelijk) (n=1.511)

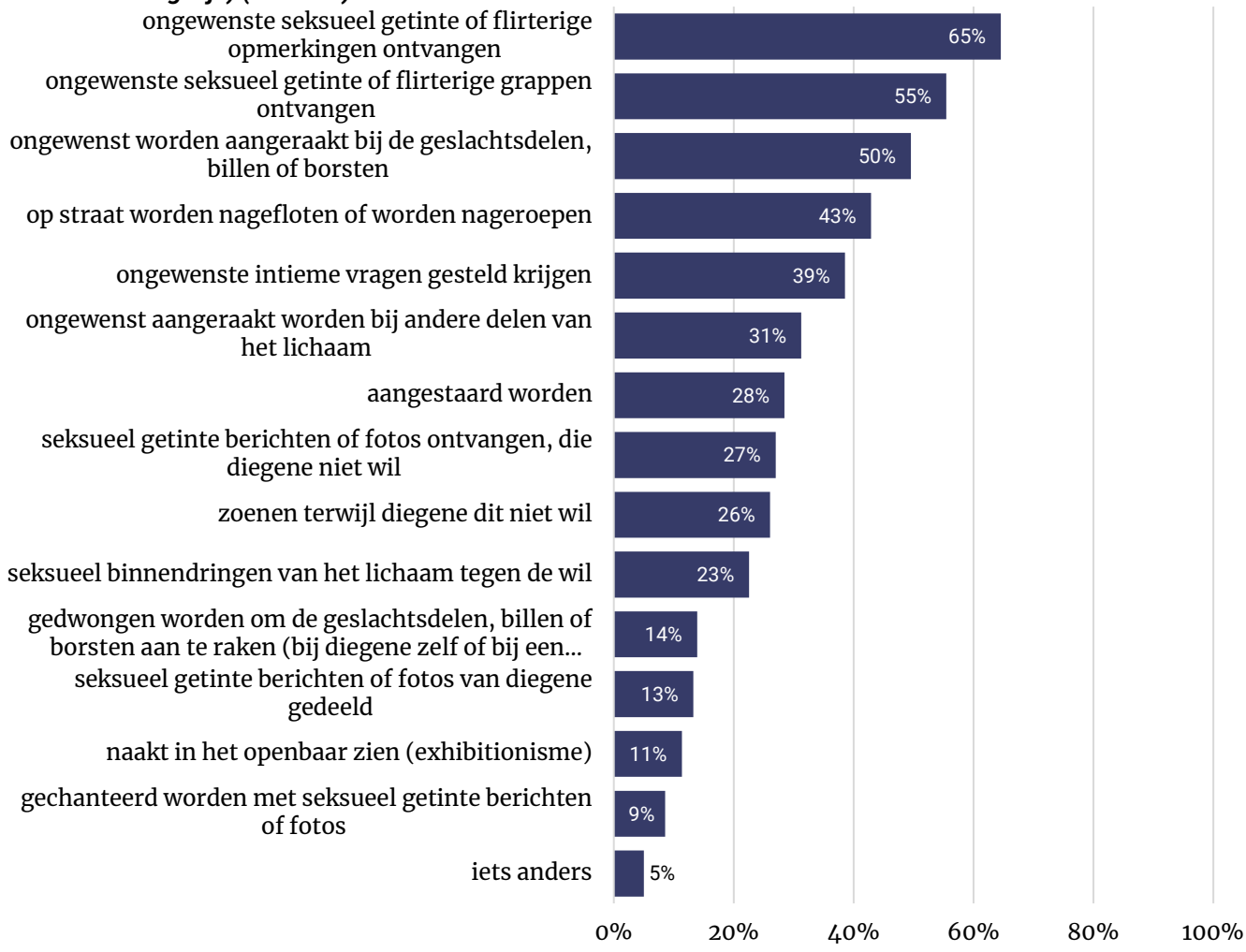

2.4 Zelf vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Ruim een op de tien Nederlanders denkt het gedrag zelf te vertonen

Zeven op de tien Nederlanders (69%) denkt dat zij zelf geen seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen. Daartegenover staat dat ruim een op de tien Nederlanders (13%) denkt dit wel te doen of te hebben gedaan. Bijna twee op de tien (17%) geeft aan dit niet zeker te weten. Mannen (21%) geven dit vaker aan dan vrouwen (5%). Ook zeggen mannen vaker het niet zeker te weten (22% om 12%). Opvallend is verder dat Nederlanders tussen de 35 en 49 jaar significant vaker aangeven dit gedrag te hebben vertoond. Hetzelfde geldt voor de grotere groep tussen de 25 en 40 jaar.

Figuur 2.11 Denkt u dat u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft vertoond?

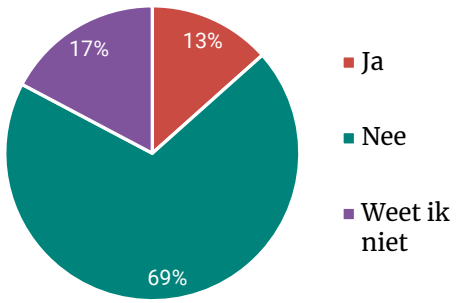

Van de Nederlanders die denken zelf het gedrag te hebben vertoond (n=361), geeft acht op de tien (80%) aan dat dit voornamelijk in het verleden gebeurde (langer dan 5 jaar geleden). Twee op de tien (20%) geeft aan dat dit zowel in het verleden als heden gebeurde of dat dit voornamelijk in het heden plaatsvindt. Mensen van 65+ geven vaker aan dat dit voornamelijk in het verleden plaatsvond, dan mensen van 18 t/m 49 jaar.

Figuur 2.12 Kunt u aangeven wanneer dit gebeurt of gebeurde? (enkel de groep die aangeeft zelf wel eens het gedrag te hebben vertoond) (n=361)

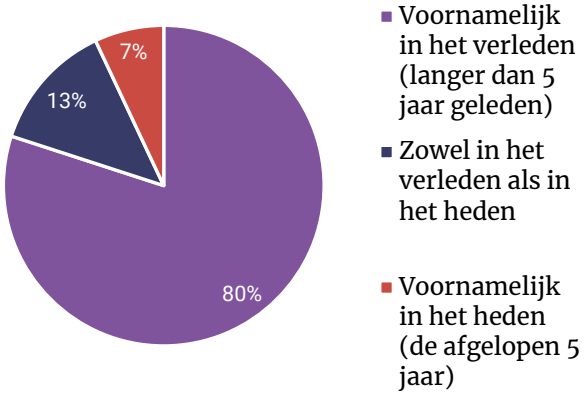

2.5 Conclusie

Gemiddeld genomen benoemen veruit de meeste Nederlanders een handeling als grensoverschrijdend wanneer dit fysieke vormen aanneemt. De helft van de Nederlanders zegt te twijfelen bij een of meerdere handelingen. Twijfelaars aarzelen voornamelijk over staren (41%), ongewenste seksueel getinte of flirterige grappen (36%) en opmerkingen maken (32%), iemand naroepen of nafluiten op straat (30%). Dit zijn vooral de handelingen die in een grijs gebied vallen.

Achtergrondkenmerken spelen een grote rol in de mate wanneer iemand een handeling als grensoverschrijdend typeert. Met name jongeren (tot 34 jaar), theoretisch opgeleiden, vrouwen, LHBTIQ+'ers, links-progressieve kiezers en inwoners van zeer stedelijke gebieden benoemen een van de voorgelegde handelingen vaker als seksueel grensoverschrijdend. Opvallend is dat met name de opvattingen van jongeren significant vaak afwijken van ouderen (65+'ers). Ouderen lijken juist aan te geven dat zij geen goed beeld hebben bij seksueel grensoverschrijdend gedrag,

waarbij het zeer aannemelijk is dat zij minder (of helemaal niet meer) in de situaties terechtkomen wanneer dit plaatsvindt. Zij lijken meer op afstand te staan van het thema.

Met het oog op een communicatiestrategie lijkt bij ouderen dus vooral de prioriteit te moeten liggen bij bewustzijn en/of inzicht. De factor- en clusteranalyse moet meer inzicht geven in welke achtergrondkenmerken bepalend(er) zijn in de herkenning of definiëring van seksueel grensoverschrijdend gedrag, ook omdat de kenmerken die op dit moment opvallen (jong, theoretisch opgeleid, vrouw, wonen in zeer sterk stedelijk gebied) een onderling verband met elkaar kunnen hebben.

Opvallend is verder dat een grote groep Nederlanders aangeven zelf te maken te hebben gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar dat een kleinere groep dit heeft gemerkt of heeft gezien bij een ander. Dit kan erop duiden dat veel seksueel grensoverschrijdend gedrag niet in het openbaar gebeurt en/of dat er een taboe rust op het bespreekbaar maken van dit gedrag. Het kan ook betekenen dat mogelijk ‘lichtere’ gevallen van het gedrag minder snel worden besproken. Dit ‘bespreekbaar maken van’ komt in de volgende hoofdstukken nader naar voren. Ook kan het zijn dat persoonlijke ervaringen beter en langer blijven hangen dan de ervaringen van andere mensen. Een laatste mogelijke verklaring is dat de vraag is geïnterpreteerd als zijnde dat men het gedrag echt zelf heeft moeten zien gebeuren om ‘ja’ te antwoorden, in plaats van dat men er ook achteraf over gehoord kan hebben.

3 Urgentiegevoel

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende vraag: '*In welke mate voelen Nederlanders urgentie bij het aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?*'

Meerderheid ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als groot probleem in Nederland

De meerderheid van Nederlanders (57%) ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland. Ruim een kwart (27%) staat hier neutraler tegenover en 12 procent is het hier niet mee eens. Bijna zeven op de tien Nederlanders (68%) zijn van mening dat dit gedrag harder moet worden aangepakt in Nederland. Een kleine groep (8%) is het daar niet mee eens. De meningen zijn verdeeld over of er voldoende onderzoek wordt gedaan naar dit thema, waarbij twee op de tien Nederlanders aangeven dit niet te weten.

Figuur 3.1 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag?

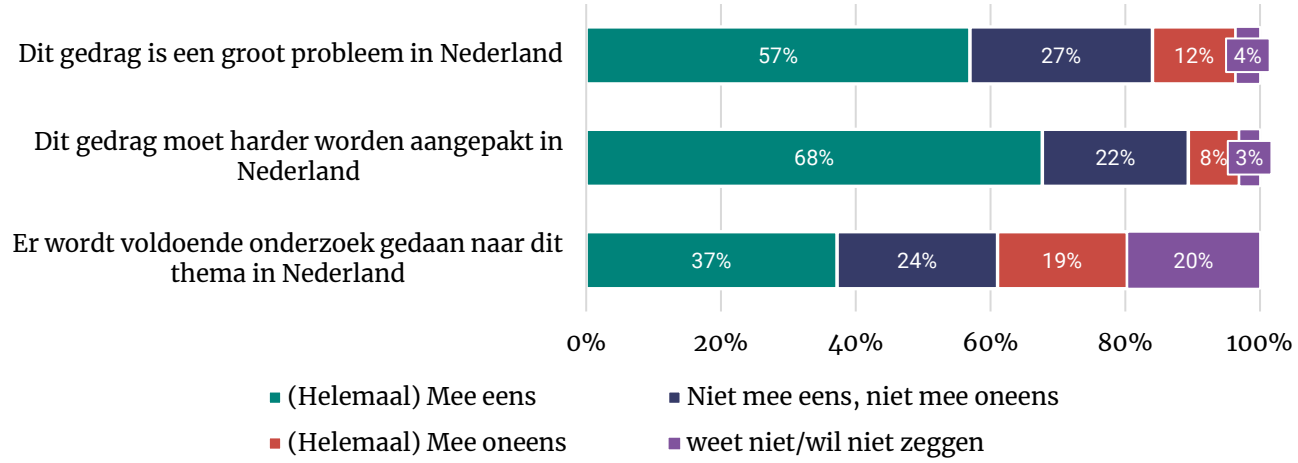

Als we de achtergrondkenmerken met elkaar vergelijken, vallen de volgende verschillen op:

- Vrouwen zien dit gedrag significant vaker als een groot probleem in Nederland (64%) dan mannen (50%). Mannen zijn het hier vaker (helemaal) mee oneens (16%) dan vrouwen (9%). Hetzelfde geldt voor jongeren (18 t/m 34 jaar), ten opzichte van mensen van 35 jaar of ouder, en voor mensen die zich identificeren als LHBTIQ+ (70%), ten opzichte van mensen die zich daarmee niet identificeren (56%). Mensen van 50 tot 64 jaar vinden het vaker niet een groot probleem dan jongeren (18 t/m 34 jaar). Mensen van 18 t/m 40 jaar vinden het vaker een groot probleem dan mensen boven de 40 jaar. Stemmers op rechtse en/of conservatieve partijen (FvD, Ja21, PVV) zijn het vaker met deze stelling oneens dan stemmers op linkse en/of progressieve partijen (D66, GroenLinks, PvdD). Deze laatste groep én stemmers op de ChristenUnie zien het juist weer vaker als groot probleem. Verder vinden mensen die zelf te maken hebben gehad met het gedrag en/of die dit hebben meekregen van een ander het vaker een groot probleem (67% en 63%), dan mensen bij wie dit niet het geval is (48% en 49%).
- Vrouwen vinden ook vaker dan mannen dat het gedrag harder moet worden aangepakt (73% tegenover 62%). Mensen wonende in gebieden die 'weinig stedelijk' zijn, zijn het hier vaker mee oneens, dan mensen uit zeer sterk stedelijke gebieden. Ook vinden mensen die het gedrag hebben ervaren of hebben waargenomen vaker dat dit harder moet worden aangepakt (74% en 72%), dan mensen bij wie dit niet het geval is (63% en 63%).

Bijna drie op de tien Nederlanders vinden dat er te veel aandacht in de media is voor de thematiek

Iets minder dan de helft van de Nederlanders (45%) vindt dat de media niet te veel en niet te weinig aandacht besteedt aan deze thematiek. Bijna drie op de tien (28%) vindt echter dat er te veel aandacht is binnen de media, en twee op de tien (19%) vindt juist dat er te weinig aandacht voor is. Voornamelijk mannen, mensen van 35 jaar en ouder, mensen zonder startkwalificatie of met een praktische opleiding en stemmers op rechtse en/of conservatieve partijen (FvD, Ja21, PVV) vinden significant vaker dat er te veel aandacht voor is. Vrouwen en mensen van 18 t/m 40 jaar vinden vaker weer dat er te weinig aandacht voor is. Mensen die moeilijk tot zeer moeilijk kunnen rondkomen van hun inkomen, vinden ook vaker dat er te weinig aandacht voor is, dan mensen die makkelijk kunnen rondkomen.

Figuur 3.2 Is er volgens u te veel of te weinig aandacht in de Nederlandse media voor seksueel grensoverschrijdend gedrag?

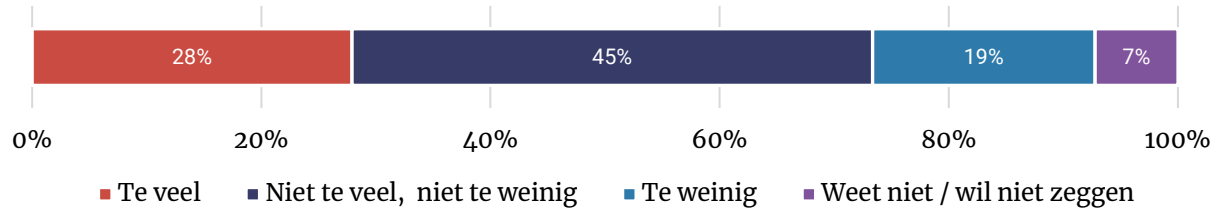

Veel Nederlanders denken dat het gedrag de afgelopen vijf jaar is toegenomen

Vier op de tien Nederlanders denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar is toegenomen. Een bijna even grote groep (36%) denkt dat het gelijk is gebleven en een kleine groep (6%) denkt dat het is afgenomen. Vooral vrouwen, mensen zonder startkwalificatie of met een praktische opleiding, mensen die in wat minder stedelijke gebieden wonen en mensen die moeilijker kunnen rondkomen, geven vaker aan te denken dat het is toegenomen. Mensen van 18 t/m 49 jaar denken vaker dat het is afgenomen, ten opzichte van 65-plussers. Ook mensen die theoretisch opgeleid zijn denken dit vaker.

Figuur 3.3 Is seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen 5 jaar volgens u toegenomen of afgenomen?

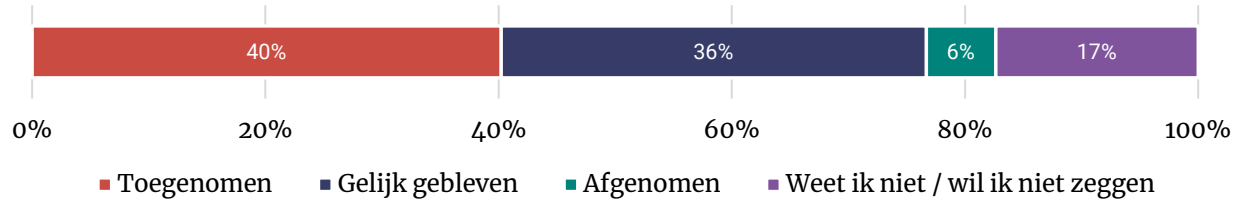

3.1 Conclusie

De meerderheid van de Nederlanders ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland en bijna zeven op de tien Nederlanders is van mening dat dit gedrag harder moet worden aangepakt. Dit probleem wordt voornamelijk als groot gezien door vrouwen, jongeren (18 t/m 34 jaar), LHBTIQ+ personen, stemmers op linkse en/of progressieve partijen

(D66, GroenLinks, PvdD) en door mensen die het gedrag zelf hebben ervaren. Opvallend is dat mensen wonende in gebieden die ‘weinig stedelijk’ zijn vaker niet vinden dat dit gedrag harder moet worden aangepakt, ten opzichte van mensen uit zeer sterk stedelijke gebieden.
De meningen zijn verdeeld over de hoeveelheid aandacht die de thematiek krijgt in de media: bijna drie op de tien vindt dat er te veel aandacht is en twee op de tien vindt juist dat er te weinig aandacht voor is. Opvallend is dat oudere mensen vaak kritischer zijn over hoe groot het probleem is en hoeveel aandacht dit krijgt binnen de media, aangezien uit het vorige hoofdstuk bleek dat zij lijken aan te geven dat zij geen goed beeld hebben bij wat seksueel grensoverschrijdend gedrag precies inhoudt.

Veel Nederlanders denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar is toegenomen. Wat hierbij van invloed kan zijn, is dat deze thematiek vanwege de #MeToo-beweging de afgelopen vijf jaar vaker het nieuws heeft gehaald. Zonder een uitspraak te doen over of dit gedrag daadwerkelijk is toegenomen of niet, is het goed om in gedachte te houden dat deze media-aandacht mensen het idee kan geven dat het gedrag vaker plaatsvindt dan de werkelijkheid doet blijken. Opvallend is dat mensen van 18 t/m 49 jaar vaker denken dat het is afgenomen in de afgelopen 5 jaar, ten opzichte van 65-plussers. Ook mensen die theoretisch geschoold zijn, denken dit vaker.

4 Bespreekbaarheid en (eigen) acties

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende vragen:

- *'In welke mate vinden Nederlanders het makkelijk of moeilijk om zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen en tegen te gaan?'*
- *'Welke rol ziet men voor zichzelf bij het al dan niet aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag?'*

4.1 Bespreekbaar maken van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Kwart van de Nederlanders vindt het moeilijk om over zware vormen van het gedrag te praten

Driekwart van de Nederlanders (75%) geeft aan het makkelijk te vinden om over de thematiek te praten, als het gaat over licht seksueel grensoverschrijdend gedrag. Als het over zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat, vindt de helft van de Nederlanders (50%) het makkelijk om erover te praten en een kwart (24%) vindt dit moeilijk. Wat hier 'licht' en 'zwaar' betekent, is afhankelijk van wat mensen hier zelf onder verstaan. Iets minder dan de helft van de Nederlanders (46%) zegt wel eens met vrienden te praten over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bijna een derde (31%) geeft aan dit niet te doen.

Figuur 4.1 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag? (nmin=2.506)

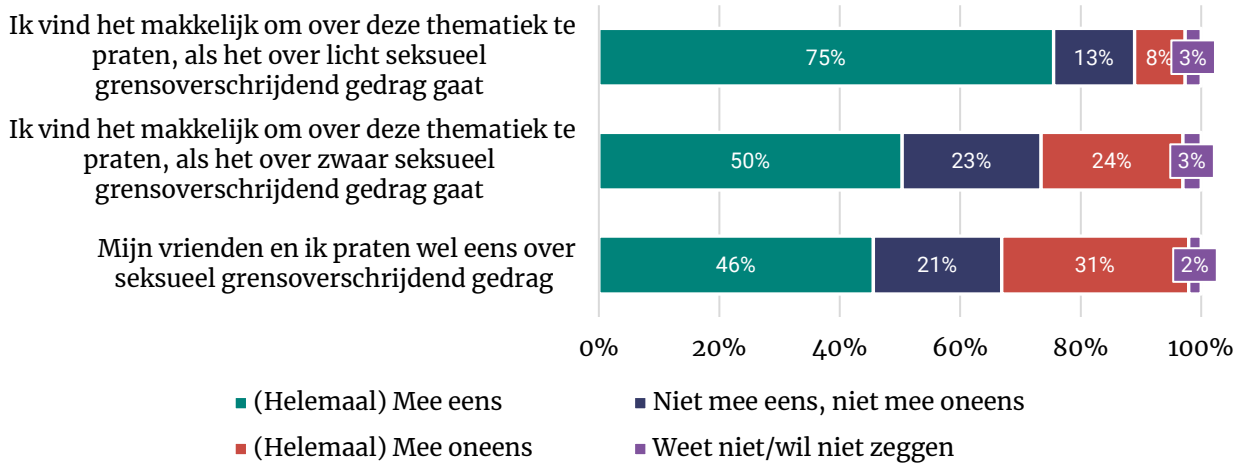

Als we de achtergrondkenmerken met elkaar vergelijken, vallen de volgende verschillen op:

- Mannen geven significant vaker aan het makkelijk te vinden om over lichte en zware vormen te praten dan vrouwen, en mensen met kinderen (van 18 jaar of jonger) vaker dan mensen zonder kinderen als het om zware vormen gaat. Groepen die het hier vaker mee oneens zijn betreffen vrouwen en jongeren (18 t/m 34 jaar) ten opzichte van 50-plussers. Als het om zware vormen gaat, geven mensen die zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren vaker aan het oneens te zijn met de stelling, ten opzichte van mensen waarbij dit niet het geval is.
- Mensen die de thematiek significant vaker bespreken met vrienden zijn vrouwen, jongeren (18 t/m 34 jaar) en mensen die zich identificeren als LHBTIQ+.

Twee derde bespreekt het gedrag met eigen kinderen

Van de Nederlanders met kinderen, geeft bijna twee derde (64%) aan dat zij het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag met hun kinderen bespreken. Ruim een op de tien (13%) geeft aan dit niet te doen. Vrouwen en theoretisch opgeleide mensen geven significant vaker aan de thematiek te bespreken met hun kinderen. Verder heeft meer dan de helft van de Nederlanders (56%) het idee dat mensen in hun directe omgeving dezelfde mening hebben over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vrouwen geven significant vaker aan dit het geval is.

Figuur 4.2 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag? (stelling 1 n=1.109, stelling 2 n=2.640)

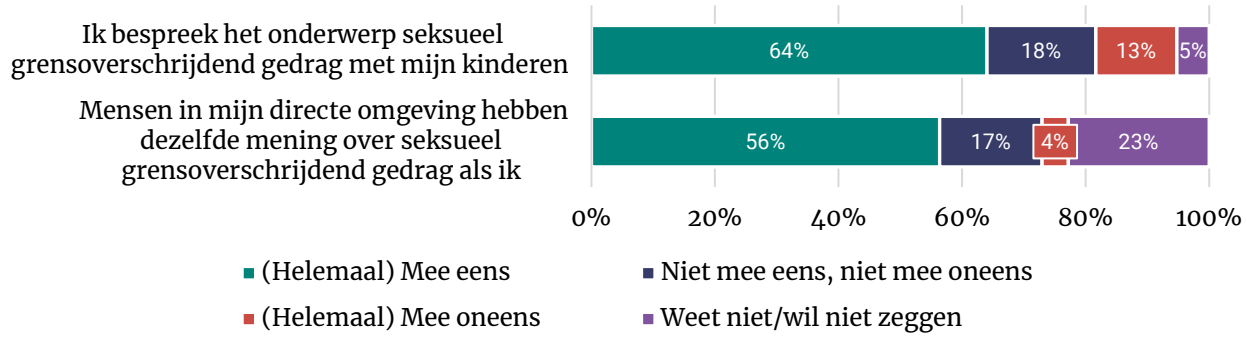

4.2 Eigen acties

Makkelijker om een vriend/vriendin aan te spreken op het gedrag, dan een onbekende

Ruim de helft van de Nederlanders (52%) denkt dat zij het makkelijk zouden vinden om een vriend of vriendin erop aan te spreken als diegene seksueel grensoverschrijdend gedrag zou vertonen naar een ander (zie Figuur 4.3). Bijna twee op de tien (18%) geeft aan dit niet makkelijk te vinden en ongeveer een kwart (24%) vindt het niet makkelijk, maar ook niet moeilijk. Als het gaat om een onbekende hierop aanspreken, verschuiven de verhoudingen: een kwart (25%) vindt het makkelijk en minder dan de helft (45%) vindt het moeilijk. Vrouwen geven vaker aan het niet makkelijk te vinden om een vriend/vriendin of onbekende aan te spreken dan mannen. In het geval van onbekende erop aanspreken, geven praktisch en theoretisch opgeleide mensen vaker aan het niet makkelijk te vinden, dan mensen zonder startkwalificatie. Hetzelfde geldt voor jongeren (18 t/m 34 jaar). Er kan verwantschap bestaan tussen leeftijd en opleidingsniveau.

Figuur 4.3 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag? (nmin=2.444)

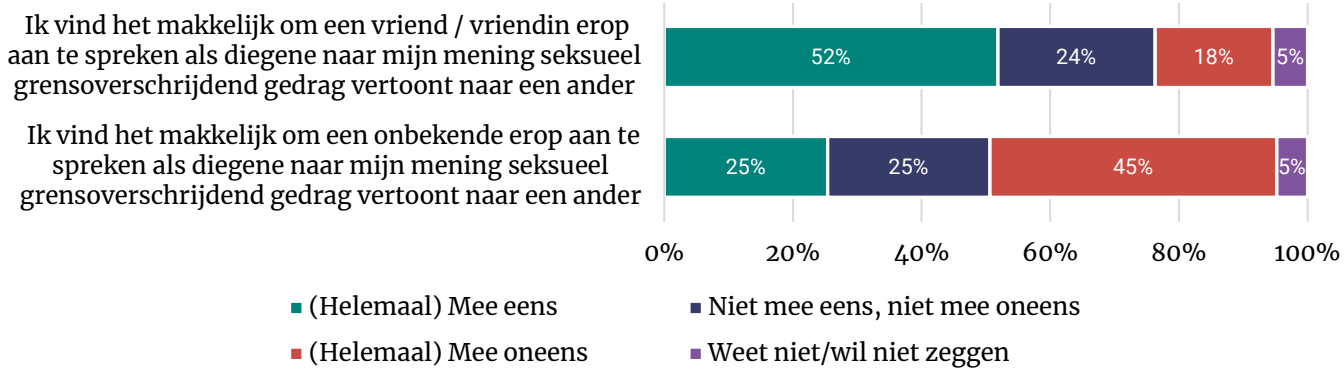

Actie ondernemen bij nafluiten en naroepen op straat wordt het moeilijkste gevonden

In de vragenlijst stonden acht scenario's beschreven. Mensen kon aangeven hoe moeilijk of makkelijk zij het zouden vinden om actie te ondernemen wanneer zij zo'n situatie zien gebeuren of hierover horen (zie Figuur 4.4). Enkele te ondernemen acties werden telkens beschreven. De situatie waarbij men dit het moeilijkste vindt, is wanneer iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten of opmerkingen (46% vindt het (heel) moeilijk om actie te ondernemen). Direct daarna komt het actie ondernemen wanneer een onbekende tijdens het uitgaan blijft aandringen bij een ander om te zoenen (34%). Wanneer het geen onbekende is, maar een vriend of vriendin, vinden minder mensen het moeilijk om actie te ondernemen (10%). Zes op de tien Nederlanders (60%) vinden het in zo'n geval zelfs (heel) makkelijk om actie te ondernemen. In het geval dat een manager ongepaste grappen maakt op de werkvloer vindt ongeveer drie op de tien het (heel) moeilijk om actie te ondernemen (32%). Een iets kleinere groep vindt dit (heel) makkelijker (29%). Wanneer het hier niet om een manager, maar om een collega gaat, neemt het percentage Nederlanders af die het moeilijk vinden om actie te ondernemen (23%). Het percentage dat het makkelijk vindt, verandert niet heel sterk (32%). Actie ondernemen wanneer een onbekende op social media en ongepaste seksueel getinte opmerking plaats onder een foto blijkt moelijker (24%), dan wanneer een vriend of vriendin dit doet (10%). Ruim twee op de tien Nederlanders (22%) vinden het verder (heel) moeilijk om actie te ondernemen in het geval dat een sportcoach tijdens het sporten iemand ongewenst aanraakt.

Figuur 4.4 Kunt u aangeven hoe moeilijk of makkelijk u het vindt om in deze situaties zelf actie te ondernemen? [3]

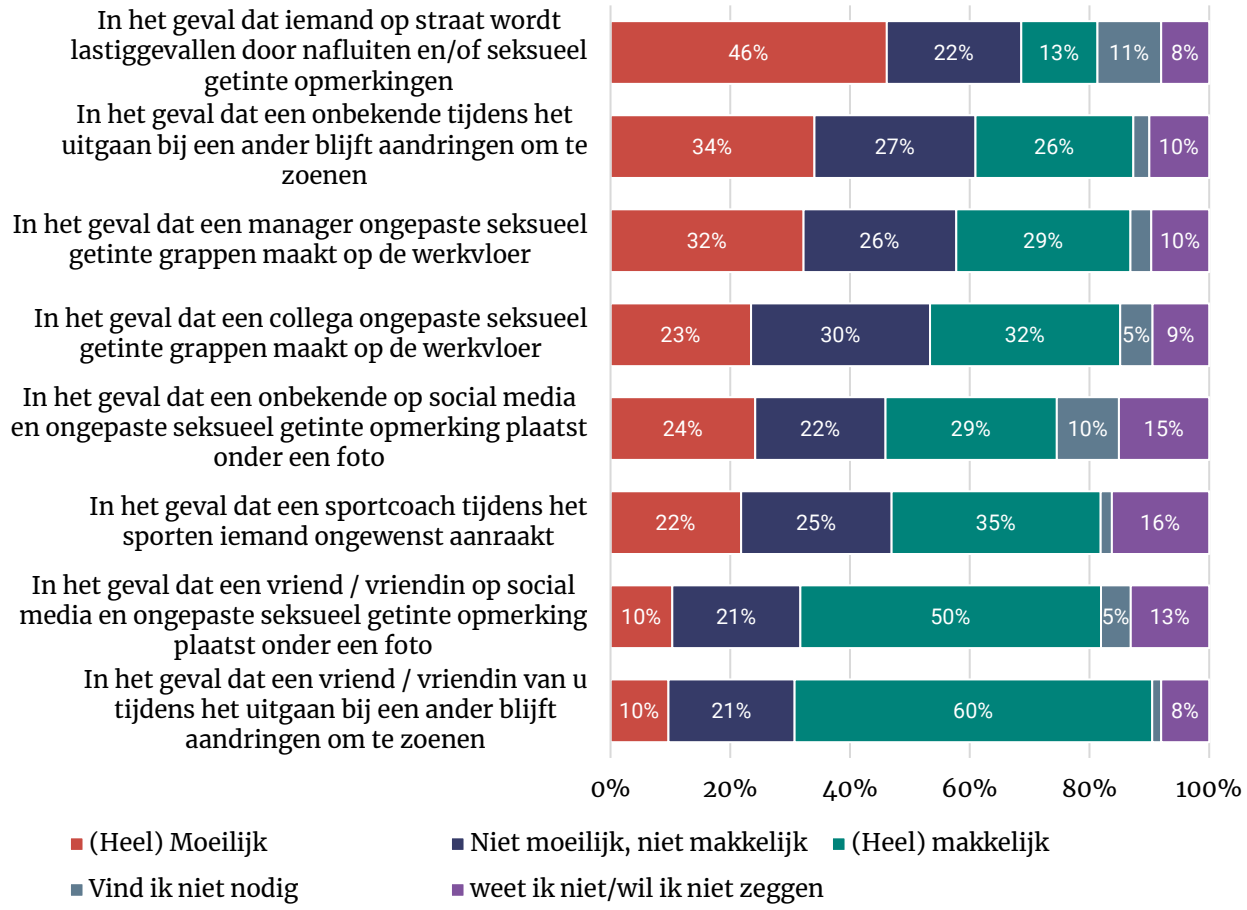

Als we de achtergrondkenmerken met elkaar vergelijken, vallen de volgende verschillen op:

- Bij de situatie op straat geven theoretisch opgeleiden vaker aan het moeilijk te vinden actie te ondernemen. Mensen van 18 t/m 49 jaar vinden het vaker makkelijk dan 50-plussers.
- Bij de situaties op de werkvloer geven vrouwen, jongeren (18 t/m 34 jaar), theoretische opgeleiden en mensen die zich identificeren als LHBTIQ+ significant vaker aan dat zij het moeilijk vinden om actie te ondernemen. Mannen en praktisch opgeleiden of mensen zonder startkwalificatie geven juist vaker aan het makkelijk te vinden.
- Mannen vinden het vaker dan vrouwen niet nodig om actie te ondernemen in het geval dat een vriend / vriendin op social media en ongepaste seksueel getinte opmerking plaatst onder een foto.
- Mensen van 65 jaar of ouder geven bij alle situaties significant vaker ‘weet ik niet/wil ik niet zeggen’ aan. Dit impliceert dat deze groep zich moeilijk in de voorgestelde situaties kan inleven.

[3] *Mogelijke acties die zijn beschreven:* ***stelling 1)*** *‘degene die lastigvalt hierop aanspreken, anderen mensen erbij betrekken en/of inchecken bij degene die het overkomt’;* ***stelling 2)*** *‘degene die lastigvalt hierop aanspreken, anderen mensen erbij betrekken en/of inchecken bij degene die het overkomt’;* ***stelling 3)*** *‘manager aanspreken, melding maken binnen mijn bedrijf/organisatie en/of melding maken bij vertrouwenspersoon’;* ***stelling 4)*** *‘collega aanspreken, melding maken binnen mijn bedrijf/organisatie en/of melding maken bij vertrouwenspersoon’.*

- Mensen die zelf ervaring hebben gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag geven significant vaker aan het moeilijk te vinden om actie te ondernemen in de situaties van de collega en manager op de werkvloer, het nafluiten/naroepen op straat, de opmerking van een onbekende op sociale media en het ongewenste gedrag van de sportcoach. Deze groep vindt het juist significant vaker makkelijk om actie te ondernemen wanneer een onbekende of vriend/vriendin tijdens het uitgaan bij een ander blijft aandringen om te zoenen.

4.3 Verantwoordelijke partijen

Omstanders spelen minder vaak (grote) rol bij aanpakken van gedrag, dan onderwijs of politie

De grootste rol bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag spelen volgens Nederlanders de ouders, wanneer het om kinderen of jongeren gaat: negen op de tien (90%) ziet die rol als (zeer) groot. Op de gedeelde tweede plaats staan onderwijsinstellingen (84%) en het bedrijf/de organisatie waar het gedrag plaatsvindt (84%). Ongeveer acht op de tien Nederlanders vinden dat rechters (79%) en de politie (78%) een (zeer) grote rol speelt. Zeven op de tien Nederlanders (71%) zien een (zeer) grote rol weggelegd bij de overheid, in de vorm van beleid en campagnes. Zes op de tien Nederlanders zien een (zeer) grote rol voor omstanders. Bij al deze bovengenoemde partijen geeft vrijwel niemand aan dat deze geen enkele rol zou spelen. Van alle aangegeven partijen vinden de minste mensen dat degene die het overkomt een (zeer) grote rol speelt: ongeveer de helft van de Nederlanders (49%) ziet voor hen een (zeer) grote rol en ongeveer twee op de tien (19%) ziet voor hen een (zeer) kleine rol. Een klein groepje (8%) vindt dat degene die het overkomt helemaal geen rol speelt bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Figuur 4.5 Hoe groot zou volgens u de rol van de volgende partijen moeten zijn bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?

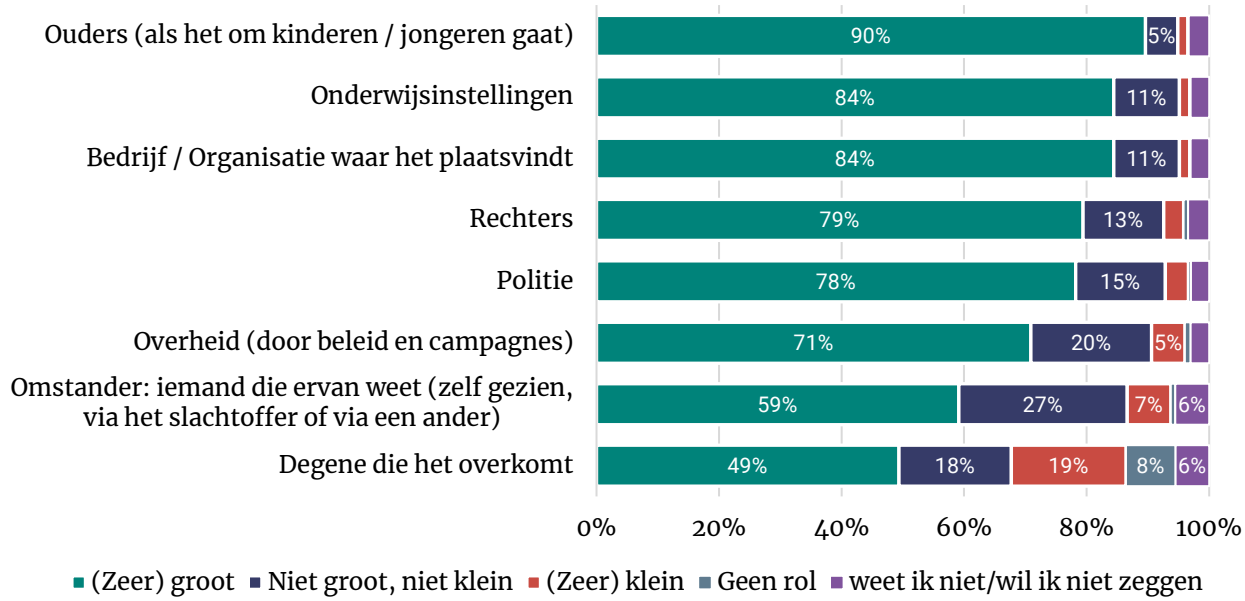

Als we de achtergrondkenmerken met elkaar vergelijken, en vooral kijken naar de drie partijen waarover de meningen wat meer verdeeld zijn, dan vallen de volgende verschillen op:

- Degene die het overkomt, krijgt vaker een grote rol toegedeeld van 50-plussers, mensen die zich niet identificeren met LHBTIQ+, mensen die in niet tot matig stedelijke gebieden wonen en door mensen die eerder hebben aangegeven geen gedrag bij een ander te hebben waargenomen. Een kleine rol wordt vaker toegedeeld door theoretisch opgeleiden, mensen van 18 t/m 49 jaar en mensen die zich identificeren met LHBTIQ+. Deze laatste twee groepen (leeftijd en LHBTIQ+) geven, samen met mensen die het gedrag zelf hebben ervaren, significant vaker aan dat degene die het overkomt geen rol heeft.
- De omstander krijgt vaker een grote rol toegedeeld door vrouwen, mensen met kinderen en mensen die gedrag zelf hebben ervaren. Mannen vinden vaker dat een omstander een kleine rol heeft, net als jongeren (18 t/m 35) ten opzichte van 50-plussers. Dit laatste gegeven is opvallend.
- De overheid krijgt vaker een grote rol toegedeeld door vrouwen en mensen die gedrag zelf hebben ervaren. Mannen en specifiek FvD stemmers vinden vaker dat de overheid een kleine rol heeft.
- Mensen die eerder in de vragenlijst 11 tot 14 gedragsvormen hebben (h)erkend als seksueel grensoverschrijdend gedrag geven significant vaker alle partijen een grote rol, behalve bij degene die het overkomt.

4.4 Conclusie

Seksueel grensoverschrijdend gedrag tegengaan vraagt onder andere om het bespreekbaar maken van dit gedrag. Nederlanders vinden dit makkelijker wanneer het over lichte vormen gaat, dan wanneer het over zware vormen gaat. Minder dan de helft van de Nederlanders bespreekt de thematiek met vrienden. Twee derde zegt het gedrag te bespreken met eigen kinderen. Hoewel vrouwen het vaker moeilijk vinden om dit gedrag te bespreken dan mannen, geven zij wel vaker aan de thematiek met vrienden en/of met eigen kinderen te bespreken. Dit impliceert dat, hoewel vrouwen het gedrag als moeilijk bespreekbaar ervaren, dit hen niet tegenhoudt om het gedrag in bepaalde (vertrouwde) omgevingen alsnog aan te kaarten.

Als het gaat om iemand aanspreken op seksueel grensoverschrijdend gedrag, vindt men het over het algemeen makkelijker om dat bij een vriend/vriendin te doen, dan bij een onbekende. Het is dus van belang om aandacht te besteden aan dit onderscheid bij het opstellen van een communicatiestrategie. Opnieuw vinden vrouwen het in beide gevallen vaker moeilijk dan mannen om iemand hierop aan te spreken.

Het moeilijk vinden om actie te ondernemen wanneer een onbekende het gedrag uitvoert, blijkt ook uit de voorgelegde scenario's: Nederlanders vinden het vooral moeilijk om actie te ondernemen wanneer iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten of opmerkingen en/of wanneer een onbekende tijdens het uitgaan bij een ander blijft aandringen om te zoenen. Ook het ondernemen van actie tegen een manager die ongepaste seksueel getinte grappen maakt op de werkvloer behoort tot de top drie moeilijkste situaties. Actie ondernemen wanneer een vriend/vriendin bepaald seksueel grensoverschrijdend gedrag vertoont op social media en tijdens het uitgaan wordt weer relatief vaker als makkelijk gezien. Hoe moeilijk of makkelijk het is om actie te ondernemen is dus sterk afhankelijk van hoe dicht degene die het gedrag vertoont bij je staat.

Partijen zoals ouders, onderwijsinstellingen, organisaties waar het gedrag plaatsvindt, rechters, politie en de overheid krijgen vaker een grote rol toegedeeld bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan dat omstanders dit krijgen. Vrouwen vinden vaker dat omstanders een grote rol spelen en mannen vinden weer vaker dat omstanders een kleine rol spelen. Degene die het overkomt, krijgt het minst vaak een grote rol toegedeeld, al krijgt deze wel vaker een grote rol van 50-plussers, mensen die zich niet identificeren met LHBTIQ+, mensen die in niet tot matig stedelijke gebieden wonen en door mensen die eerder hebben aangegeven geen gedrag bij een ander te hebben waargenomen.

5 Segmenten

Het laatste hoofdstuk gaat in op de onderzoeksvraag: *Welke segmenten Nederlanders zijn er te onderscheiden wat betreft houding en gedrag ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag?*

Om segmenten onder de Nederlandse bevolking te bepalen is er gebruikgemaakt van twee opvolgende analysetechnieken, te weten:
1 een factoranalyse waarbij gekeken is welke vragen en stellingen qua antwoordpatronen goed bij elkaar passen (sets op basis van achterliggende factoren, hierna 'factoren' genoemd) als het gaat om houding en gedrag en;
2 een clusteranalyse waarbij op basis van de antwoorden op de factoren Nederlanders in segmenten (clusters) zijn ingedeeld waarbij antwoordpatronen overeenkomen.

Naderhand zijn de geïdentificeerde segmenten vergeleken op achtergrondkenmerken zoals leeftijd, opleidingsniveau, geslacht et cetera. Verdere uitleg over de factoranalyse en clusteranalyse staat in bijlage A.3.

5.1 Factoren van houding en gedrag

Houding ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag bestaat uit drie factoren

De eerste stap in de segmentenanalyse betrof het identificeren van samenhangende vragen en stellingen, op basis van gegeven antwoorden rond houding en gedrag. Ten aanzien van houding is onder meer gevraagd naar hoe moeilijk men het vindt om over seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten, drempels die ervaren worden om het gedrag te bespreken, of dit thema een groot probleem is in Nederland en of er te veel of juist te weinig aandacht in de media voor dit thema is. Uit deze stellingen zijn drie factoren van houding geïdentificeerd. De drie factoren zijn:
1 ervaren drempels om grensoverschrijdend gedrag te bespreken;
2 probleemperceptie: de mate waarin het gedrag als probleem wordt gezien;
3 bespreken met naasten.

Gedrag ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag bestaat uit drie factoren

Ten aanzien van gedrag is gevraagd hoe moeilijk of hoe makkelijk Nederlanders het vinden om zelf actie te ondernemen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om aanspreken van collega's, een manager of teamleider, vrienden of onbekenden. Het gaat zowel om fysiek gedrag als online gedrag (bijvoorbeeld op social media). Ten aanzien van gedrag valt op dat stellingen die te maken hebben met de relatie tot de persoon veel samenhang vertonen. Dit leidt ertoe dat wij ten aanzien van gedrag twee factoren identificeren:
1 actie ondernemen tegen bekenden;
2 actie ondernemen tegen onbekenden.

5.2 Identificeren van segmenten

Nederlanders in te delen in vier segmenten

Na het uitvoeren van de factoranalyse is gekeken in hoeverre Nederlanders in segmenten op te delen zijn, op basis van hun antwoorden op de vijf factoren (drie ten aanzien van houding en twee ten aanzien van gedrag). Aan de hand van een clusteranalyse zijn er vier clusters geïdentificeerd.[4]

Tabel 5.1 Segmentatie Nederlanders t.a.v. houding en gedrag bij seksueel grensoverschrijdend gedrag

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	Onbekend
N	528	487	389	902	399
%	20%	18%	14%	33%	15%
Actie ondernemen tegen bekenden	Heel weinig moeite mee	Bovengemiddeld weinig moeite mee	Bovengemiddeld veel moeite mee	Bovengemiddeld weinig moeite mee	-
Actie ondernemen tegen onbekenden	Bovengemiddeld weinig moeite mee	Bovengemiddeld weinig moeite mee	Bovengemiddeld veel moeite mee	Bovengemiddeld veel moeite mee	-
Ervaren drempels	Heel weinig drempels	Bovengemiddeld weinig drempels	Bovengemiddeld veel drempels	Bovengemiddeld weinig drempels	-
Probleemperceptie	Bovengemiddeld groot	Bovengemiddeld groot	Bovengemiddeld groot	Bovengemiddeld groot	-
Bespreken met naasten	Heel vaak	Bovengemiddeld weinig	Bovengemiddeld weinig	Bovengemiddeld vaak	-

Wat we zien in de vier clusters is dat clusters 1 en 2 het relatief makkelijker vinden om actie te ondernemen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag, waarbij bij cluster 1 er weinig drempels ervaren worden om het probleem bespreekbaar te maken. Bij cluster 2 valt op dat men meer drempels ervaart om het onderwerp te bespreken, het probleem als minder urgent wordt gezien en men het onderwerp onderling eigenlijk niet bespreekt. Clusters 3 en 4 vinden het moeilijker om actie te ondernemen, met name tegen onbekenden. Zij vinden het probleem even belangrijk en urgent, maar cluster 3 ervaart meer drempels en bespreekt dergelijke situaties niet met vrienden of (wanneer van toepassing) kinderen. Bij cluster 4 valt op dat hoewel zij drempels ervaren, zij het onderwerp wel sneller bespreken.

Achtergrondkenmerken segmenten

Wanneer we de segmenten analyseren op welke achtergrondkenmerken deze groep typeren, valt op dat we twee clusters hebben die veel overeenkomen met de algemene Nederlandse bevolking. Dat zijn clusters 1 en 3. Het verschil tussen deze groepen is dat cluster 1 het makkelijk vindt om actie te ondernemen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en hier een open houding over heeft (weinig ervaren drempels, sneller thematiek bespreken met naasten). In zekere zin antwoorden zij vooral wat sociaal gezien wenselijk is. Cluster 3 heeft dat niet: zij zijn een stuk

[4] *Meer uitleg over de clusteranalyse staat in bijlage A.3.*

onzekerder over het ondernemen van actie tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hierbij valt in de achtergrondkenmerken op dat in cluster 3 vaker theoretisch opgeleiden en inwoners van minder stedelijke gebieden vertegenwoordigd zijn.

Ook cluster 2 en 4 zijn interessant om tegen elkaar af te zetten. Cluster 2 lijkt vooral enige afstand tot de thematiek te voelen. Zij benoemen minder handelingen als seksueel grensoverschrijdend, ervaren dit als minder urgent, bespreken het onderwerp niet met vrienden of kinderen, maar vinden het ook niet moeilijk om actie te ondernemen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zij lijken enige afstand tot de thematiek te voelen, maar wanneer het voorkomt zouden zij wel ingrijpen. Cluster 4 is hier het tegenovergestelde van: anders dan cluster 2 lijken de mensen in dit cluster bewuster bezig met het thema. Zij vinden het echter niet makkelijk om actie te ondernemen, met name tegen onbekenden. Opvallend is wel dat ze enige drempels ervaren om het onderwerp bespreekbaar te maken, maar dit wel vaker met vrienden bespreken. In cluster 4 zitten vaker vrouwen en zij hebben (daarmee) ook vaker een incident op dit gebied meegemaakt.

Tot slot is er een groep van 15 procent van de Nederlandse bevolking die niet meegenomen kon worden in de analyse omdat zij te veel missende antwoorden hadden ten aanzien van de vijf factoren. Van deze groep zijn ook de achtergrondkenmerken geanalyseerd, omdat dit een groep lijkt te zijn die zich in zijn geheel geen voorstelling van de thematiek kan maken. Hieruit volgt een duidelijk beeld dat dit met name ouderen (70% is 50 of ouder) in de samenleving zijn. Zij wonen vaak in minder stedelijk gebieden en komen minder in situaties waar zich grensoverschrijdend gedrag kan voordoen (bijv. bij sportverenigingen).

Tabel 5.2 Achtergrondkenmerken segmenten (n=2.705)

	Cluster 1 (n=528)	**Cluster 2 (n=487)**	**Cluster 3 (n=389)**	**Cluster 4 (n=902)**	**Onbekend**
	"Sociaal wenselijken"	**"Afstandelijken"**	**"Onzekeren"**	**"Bewusten"**	**"Onbekenden"**
Geslacht	Man/vrouw gelijk	Vooral mannen	Man/vrouw gelijk	Vooral vrouwen	Man/vrouw gelijk
Opleiding	Vaker dan gemiddeld praktisch opgeleid	Vaker dan gemiddeld praktisch opgeleid	Vaker theoretisch opgeleid	Vaker theoretisch opgeleid	Vaker geen startkwalificatie behaald
Leeftijd	Geen duidelijk verschil	Geen duidelijk verschil	Geen duidelijk verschil	Geen duidelijk verschil	Merendeel is 50 jaar en ouder
Stedelijkheid woonplaats	Meer stedelijke gebieden	Meer stedelijke gebieden	Minder stedelijke gebieden	Vaker zeer sterk stedelijk	Minder stedelijke gebieden
Huishouden	Geen duidelijk verschil	Woont vaker samen met kinderen	Geen duidelijk verschil	Geen duidelijk verschil	Vaker alleenstaand
Sport	Sport gemiddeld	Sport minder vaak	Sport vaker	Sport vaker	Sport minder
Zelf incident meegemaakt	Geen duidelijk verschil	Minder vaak incident meegemaakt	Geen duidelijk verschil	Vaker incident meegemaakt	Minder vaak incident meegemaakt.

Gemiddeld aantal vormen benoemd als seksueel grensoverschrijdend	10,5	9,9	10,7	10,9	9,5

Ter illustratie: verschil in gedrag op werkvloer

De verschillen tussen de clusters kunnen ook geïllustreerd worden aan een voorbeeld uit de vragenlijst. In het onderzoek is de vraag opgenomen hoe moeilijk of makkelijk men het vindt om anderen op seksueel ongewenst gedrag op de werkvloer aan te spreken. Met name 'de onzekeren'(cluster 3) hebben hier veel moeite mee, gevolgd door 'de bewusten' (cluster 4). De eerste twee clusters zeggen hier veel minder vaak moeite mee te hebben. Er is dus sprake van een duidelijke tweedeling tussen de clusters.

	"Sociaal wenselijken"	**"Afstandelijken"**	**"Onzekeren"**	**"Bewusten"**
% vindt zeer moeilijk collega aan te spreken op gedrag	8%	10%	67%	32%
% vindt zeer moeilijk manager aan te spreken op gedrag	12%	14%	77%	47%

A Bijlagen

A.1 Achtergrondkenmerken respondenten

Tabel A.1.1 Achtergrondgegevens van de steekproef (n=2.705)

Kolom A	Aantal	Percentage (ongewogen)[5]
Geslacht		
• Man	1.345	49%
• Vrouw	1.349	51%
• X (genderneutraal)[6]	14	1%
Leeftijd		
• 18-34 jaar	693	20%
• 35-49 jaar	495	16%
• 50-64 jaar	879	36%
• 65+ jaar	642	27%
Opleiding[7]		
• Geen startkwalificatie	540	25%
• Praktisch opgeleid	1.084	40%
• Theoretisch opgeleid	1.085	35%
Regio		
• G3: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag	195	6%
• West (UT, NH, ZH)	943	35%
• Noord (GR, FR, DR)	270	10%
• Oost (OV, GD, FL)	562	21%
• Zuid (ZL, NB, LB)	649	24%
• Randgemeenten G3	86	3%
Stedelijkheid gemeenten		
• Zeer sterk stedelijk	685	24%
• Sterk stedelijk	825	30%
• Matig stedelijk	385	15%
• Weinig stedelijk	587	23%
• Niet stedelijk	222	9%
Identificeert als LHBTIQ+		
• Ja	184	7%
• Nee	2.505	93%

[5] *De percentages bij geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 zijn in de rest van de rapportage gewogen.*

[6] *Deze groep is te klein om uitspraken over te doen. Er zullen in de rapportage geen uitsplitsingen worden gedaan voor mensen die genderneutraal zijn.*

[7] *Wij maken onderscheid tussen 'geen startkwalificatie' (geen onderwijs, alleen basisonderwijs of vmbo afgerond), 'praktisch opgeleid' (mbo 2, 3 of 4 of havo/vwo afgerond) en 'theoretisch opgeleid' (hbo of wo afgerond).*

A.2 Het I&O Research Panel

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor een Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Steekproef en representativiteit

Door een steekproef te trekken uit het I&O Research Panel is ernaar gestreefd een zo representatief mogelijk beeld te verkrijgen van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder. In de praktijk zijn sommige groepen echter enigszins ondervertegenwoordigd. Op de uitkomsten van het onderzoek is daarom een weging toegepast, waarbij er wordt gecorrigeerd voor verschillen in geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 tussen de samenstelling van de netto-steekproef en de bevolking van Nederland. Het gewogen bestand is op deze kenmerken hierdoor representatief voor de Nederlandse bevolking (18+). De weging is uitgevoerd op basis van de zogenaamde ‘gouden standaard’ (CBS).

A.3 Factoranalyse en clusteranalyse

Factoranalyse: houding

De drie geïdentificeerde factoren voor houding staan weergegeven in de tabel hieronder, in combinatie met de factorlading. De factorlading wil zeggen in hoeverre een variabele (de stelling) samenhangt met een achterliggende factor. Let op: de labels van de factoren zijn opgesteld door de onderzoekers. Factorladingen van 0,4 of hoger (of -0,4 of lager) worden in de praktijk vaak gezien als samenhangend, zeker als deze niet voorkomen in andere stellingen. Onderstaande factorladingen geven aan dat er sprake is van een sterke samenhang tussen de stellingen en de factor.

Tabel A.3.1 Factoren rondom houding

	Houdingfactor 1: Ervaren drempels om thema te bespreken	Houdingfactor 2: Probleem-perceptie	Houdingfactor 3: Bespreken met naasten
Moeilijkheid om over licht seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten	0,697		
Moeilijkheid om over zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten	0,746		
Moeilijkheid om een vriend(in) erop aan te spreken als deze grensoverschrijdend gedrag vertoond	0,733		
Moeilijkheid om een onbekende erop aan te spreken als deze grensoverschrijdend gedrag vertoond	0,72		
Seksueel grensoverschrijdend gedrag is een groot probleem in Nederland		0,873	
Seksueel grensoverschrijdend gedrag moet harder aangepakt worden		0,879	
Hoeveelheid aandacht voor grensoverschrijdend gedrag in de media (te veel of te weinig)		-0,751	
Praten met vrienden over grensoverschrijdend gedrag			0,813
Praten met kinderen over grensoverschrijdend gedrag			0,818

Factoranalyse: gedrag

Ook bij de gedragsfactoren zien we een sterke relatie tussen de stellingen en de geïdentificeerde factor.

Tabel A.3.2 Factoren rond gedrag

	Gedragsfactor 1: Aanspreken van bekenden	Gedragsfactor 2: Aanspreken van onbekenden
Aanspreken van collega met ongepast gedrag	0,801	
Aanspreken van manager met ongepast gedrag	0,756	
Aanspreken van vriend(in) met ongepast gedrag in het uitgaan	0,719	
Aanspreken van vriend(in) met ongepast gedrag op social media	0,762	
Aanspreken van een sportcoach met ongepast gedrag	0,693	
Een onbekende aanspreken in het uitgaan		0,868
Een onbekende aanspreken die nafluit of seksueel getinte opmerkingen maakt		0,845
Een onbekende online of op social media aanspreken		0,576

Clusteranalyse

Na het uitvoeren van de factoranalyse is gekeken in hoeverre Nederlanders in segmenten op te delen zijn, op basis van hun antwoorden op de vijf factoren (drie ten aanzien van houding en twee ten aanzien van gedrag). Dit is gedaan met een clusteranalyse[8]. Er zijn vier clusteranalyses uitgevoerd, te weten een analyse met respectievelijk 7, 6, 5 en 4 clusters. Naderhand is door de onderzoekers bekeken welke van de vier indelingen het best passend is. Daarbij is gekeken naar het verschil tussen groepen (between group variance) en het verschil binnen de groepen (within group variance). Idealiter is het verschil tussen groepen zo groot mogelijk en het verschil binnen groep zo klein mogelijk, zodat duidelijk verschillende clusters ontstaan.

Op basis van de resultaten en analyse bleek een indeling aan de hand van 4 clusters het best passend omdat bij meer clusters de verschillen tussen groepen te klein waren en onderscheid tussen deze groepen onvoldoende duidelijk was. Daarom is gekozen voor een minder omvangrijke indeling, waarbij meer respondenten in één groep (cluster) zijn samengevoegd. Met de clusteranalyse konden 85 procent van de respondenten ingedeeld worden in een segment, 15 procent niet. Deze 15 procent kon niet worden ingedeeld omdat zij te vaak een missend antwoord hadden op één van de vijf factoren (zij hadden bijvoorbeeld te vaak ‘weet ik niet’ ingevuld). Deze groep ‘onbekenden’ zijn naderhand wel geanalyseerd om te kijken welke groep

[8] *De eerste stap in de clusteranalyse betrof een ‘hierarchical cluster analysis’, gevolgd door een tweede stap met een k-means analysis’.*

vooral ‘weet niet’ ingevuld had. Op basis van die analyse volgen mogelijk aanvullende inzichten over deze groep: wat maakt dat zij vaker ‘weet niet’ invullen?

In de tabel hieronder staat de samenvatting van de antwoorden per cluster. Daarbij lopen scores van 1 tot en met 5. Deze cijfers moeten als volgt geïnterpreteerd worden:

- Actie ondernemen (tegen bekenden en onbekenden): 1 betekent veel moeite hebben om actie te ondernemen, 5 betekent weinig moeite om actie te ondernemen.
- Ervaren drempels (om grensoverschrijdend gedrag te bespreken): 1 betekent weinig ervaren drempels en 5 betekent veel ervaren drempels.
- Probleemperceptie: 1 betekent dat het als een groot probleem wordt ervaren en 5 betekent dat het probleem niet urgent is.
- Bespreken met naasten: 1 betekent dat het onderwerp vaker besproken wordt en 5 betekent dat het weinig besproken wordt.

Tabel 5.3 Segmentatie Nederlanders t.a.v. houding en gedrag bij seksueel grensoverschrijdend gedrag

	Cluster 1	**Cluster 2**	**Cluster 3**	**Cluster 4**	**Onbekend**	**Totaal**
N	528	487	389	902	399	2705
%	20%	18%	14%	33%	15%	100%
Actie ondernemen tegen bekenden	4,1	3,7	2,5	3,1	-	
Actie ondernemen tegen onbekenden	3,7	3,3	2,1	2,4	-	
Ervaren drempels	1,9	2,6	3,5	2,7	-	
Probleemperceptie	2,2	2,5	2,1	2,1	-	
Bespreken met naasten	1,9	3,8	3,9	2,1	-	

Contactgegevens

I&O Research Enschede
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
053 - 200 52 00
KVK-nummer 08198802
info@ioresearch.nl
www.ioresearch.nl

I&O Research Amsterdam
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 – 308 48 00
info@ioresearch.nl
www.ioresearch.nl

i&o research